ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE

SVEZAK CXC–CXCII.

HUGO BADALIC.

IZABRANE PJESME.

Ciena 75 novč.

ZAGREB.
NAKLADA »MATICE HRVATSKE«.
1896.

„MATICA HRVATSKA“

izdala je za svoje članove i imade **još te u zalihi** sliedeće knjige:

(Brojevi u zaporkah naznačuju tekući broj knjiga, kako su izdane; podpuni popis od „Matice“ dosele izdanih knjiga nalazi se u „Matičinom“ godišnjem „Izvještaju“.)

Izdanja god.
1. (1.) **Vraz Stanko**: Djela 1863—1876. *5 svezaka* . . . . for. 4.—
2. (4.) **Tisućnica** slovjenskih apoštola. 1863. . . . . » 1.—

1880. 3. (34.) **Vraz Stanko**: Izabrane pjesme s uvodom *Fr. Markovića*. » 1.60
4. (38.) **Cantu**: Zdrav razum i pošteno srdce. Preveo *Ivan Despot* » 1.—

1881. 5. (39.) **Šulek**: Lučba za svakoga. (Poučna knjižnica VIII.) · » 1.—
6. (40.) **Duruy**: Poviest grčka. Preveo i popunio *Petar Tomić*. (Svjetske poviesti knj. II.) . . . . » 1.60
7. (41.) **Jurković**: Sabrane pripoviesti. II. svezak. (Zab. knj. LI.—LIII.) . . . . » —.60
8. (42.) **Miler**: Cvieta i Miljenko. Tragedija (Z. k. LIII.—LV.) » —.40
9. (43.) **Šenoa**: Izabrane pjesme. S uvodom *Fr. Markovića* · » 1.40

1882. 10. (48.) **Tomić J. E**: Komedije. Svezak II. (Z k. LXIII.—LXV.) » —.40
11. (49.) **Novovjeki izumi** u znanosti, obrtu i trgovini. Knj. I. » 2.50

1883. 12. (51.) **Novovjeki izumi** u znanosti, obrtu i trgovini. Knj II. » 3.—
13. (52.) **Lorković**: Žena u kući i u družtvu . . . . » —.80
14. (53.) **Šenoa**: Sabrane pripoviesti. Svezak I. . . . . » 1.20
15. (54.) **Marković**: Iz mladih dana. Pjesme izvorne i prevedene. (Zab. knj. LXVI.—LXVIII.) . . . . » —.60
16. (55.) **Sisolski**: Gospodja Sabina. Roman. (Z. k. LXIX.—LXXII.) » 1.—
17. (56.) **Mažuranić Vl.**: Grof Ivan. Igrokaz u 5 čina. (Zab. knj LXXIII—LXXIV.) . . . . » —.40

1884. 18. (57.) **Tomić P.**: Poviest rimska do careva. Prvi dio. (Svj. poviesti knj. III) . . . . » 1.—
19. (58.) **Kišpatić**: Iz bilinskoga svieta. Knjiga I. (Pouč. knj. IX.) » 2.—
20. (59.) **Carić**: Slike iz pomorskoga života. Knjiga prva . . . » 1.20
21. (60.) **Šenoa**: Sabrane pripoviesti. Svezak treći . . . . . » 1.20
22. (61.) **Okrugić**: Šokica Pučki igrokaz (Z k. LXXV.—LXXVI.) » —.40
23. (62.) **Sergij**: Perom i olovkom. Crtice. (Z. k. LXXVII.—LXXIX.) » —.60
24. (63.) **Tomić J. E.**: Kapitanova kći. Pripoviest. (Zab. knj. LXXX.—LXXXII.) . . . . » —.75

1885. 25. (64.) **Tomić P.**: Poviest rimska do careva. Dio drugi. (Svj. poviesti knj. III.) . . . . » 1,—
26. (65.) **Kišpatić** Iz bilinskoga svieta. Knjiga druga. (Poučna knj. X) . . . . » 1.60
27. (66.) **Carić** Slike iz pomorskoga života. Knjiga druga · · » 1.20
28. (67.) **Šenoa**: Sabrane pripoviesti. Svezak četvrti . . . . » 1.20
29. (68.) **Botić** Pjesme. S uvodom *M. Pavlinovića* i *F. Markovića*. » 2.—
30. (69.) **Kumičić** (Sisolski): Sirota. Roman iz života istarskoga. (Zab, knj LXXXIII.—LXXXVI.) . . . . » 1.—

1886. 31. (74.) **Šenoa**: Sabrane pripoviesti Svezak peti . . . . . . » 1.20

1887. 32. (77.) **Kišpatić**: Kukci. Knjiga druga. (Poučna knj. XII). . » 2.—
33. (79.) **Šenoa**: Sabrane pripoviesti. Svezak sedmi . . . . . » 1.20

1888. 34. (89.) **Novak**: Pavao Šegota Pripoviest. (Z. k. CVII.—CIX.). » —.75
35. (90.) **Tommaseo**: Iskrice. Uvod napisao *Ivan Milčetić* . » —.40
36. (93.) **Lopašić**: Dva hrvatska junaka: Marko Mesić i Luka Ibrišimović. . . . . » —.80

1889. 37. (95.) **Kišpatić** Iz bilinskoga svieta. Knjiga treća (Pouč k XIV.) » 1.60
38. (96.) **Rabar**: Poviest rimskih careva. Dio II. (Svjetske poviesti knj. IV.) . . . . » 1.—
39. (97.) **Maretić**: Slaveni u davnini . . . . » 1.20
40. (98.) **Kumičić**: Teodora. Pripoviest. (Zab. k. CXV.—CXVII.) » —.75
41. (99.) **Šenoa**: Sabrane pripoviesti. Svezak drugi . . . . . » 1.20
42. (100.) **Vojnović**: Psyche. Komedija. (Z k CXVIII.—CXIX.) » —.40

ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE.

SVEZAK CLXXXVIII—CXC.

BADALIĆ:

IZABRANE PJESME.

U ZAGREBU.
TISAK K. ALBRECHTA (JOS. WITTASEK).
1896.

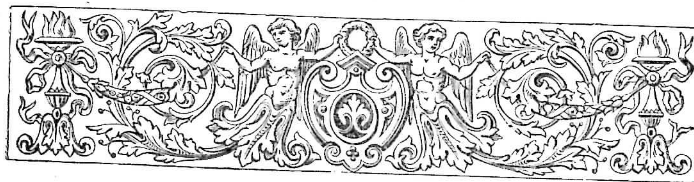

HUGO BADALIĆ.

IZABRANE PJESME.

U ZAGREBU.
NAKLADA «MATICE HRVATSKE».
1896.

Otkud pjesan?

Kô što gajem slavuj pjesan
Kad u način mio slaže,
I uznesen i pòtrêsan
I zatravljen sav se kaže:
Tako pjesan, što iz moje grudi
Otimlje se zatravljena silom,
Tebe traži, tebe stići žudi,
Tebe slavi i na krilu milom
Tvome hoće da počine!
Ne poželi bliede mjesečine,
Ni zorica da je prati rujna:
Sama svane, do tebe se vine,
Sama ti je vesela i nujna —
Kakvu tebe nadje tek.
Viek se mienja, mienjaju se ljudi,

Dok smo živi, promećemo ćudi,
Ni u grobu nije mir; —
Samo žarki ljubve plamen
Jednak, silan, neoskvrnut
Prah sa groba, grobni kamen
Dignut može i odvrnut,
I razorit miene hir!
Takvu silu živa ljubav tvori,
Da sa mrtvim kô sa živim zbori:
Jere pjesan, što iz srca živa
Vjernu srcu vjerno se odziva,
Neumrli traje viek.

Neznatna je i uboga
Kô u majke sirotica:
Nigdje nema mira svoga
Pjesan moja krilatica,
Al u njoj mi duše jek!
Vele ljudi: sudba nam je kleta,
Sve što god je u životu sveta
Prometnuvši deseterim likom
Pritajivat, ne kazivat nikom:
Kô da zato Bog nam jezik dade
Da nam misli nitko ne saznade,
I u grudi za to l' srce bije,

Nek ne plače, neka se ne smije,
Neka šuti, u se nek se krije,
Neka bude kâm?
Miruj u njih. Kako znadu, rade,
A da znadu, bilo bi ih sram;
Želi radje, grudi kad ohlade,
Da ne bude tako nam.
Ti me čuješ, tebi reći mogu,
Gledaj duše moje plam:
Kad predadem dušu Bogu,
Tad će oganj zgasnut sâm.
Miruj u njih. Slušaj što ti velim
Srca žarom i zanosom cielim, —
Ti me, dušo, slušaš znam:

Katkad mi je tako lako,
Grlio bih cieli sviet;
A gdjekad bih vas dan plakô,
Poželio mladû mriet.
Kadšto sam ti kano diete,
Igrô bih se cieli dan;
A gdješto mi bura smete
I razori krasni san.
Pa uza to kad se sjetim tebe,
I u duši slika sine tvoja:

Pri srcu me zagrije, zazebe,
Sva se čuvstva uzburkaju moja;
Tad sam diete i ujedno čovjek,
Igrô bih se — i ozbiljan bio;
Radovô se — i suze bih lio,
I sretan sam — i nesretan doviek!
Tad iz mora čustva ovih
Nenadano,
Uzburkano,
Kô kad nebo oblak ovi,
Pa iz njega sjekne blies: —
Pjesma svane, k tebi hiti,
Tebe slavi, tebe kiti,
I užiže tebi kries!

Prvi cjelov.

vrtu cviet si brala, —
Bijaše krasni maj, —
Zanesen ja ti rekoh:
„Daj ružu meni, daj!“

A ti mi cvietak poda,
Uz ružu bio trn:
Iz ruku mojih — krvca
U mrak se proli crn.

Uz prozor mi sjedjaše,
Hvataše jur se mrak;
Tek divni mjesec — bliedi
Proz okno slaše trak.

A ja na tvojoj grudi —
Je l' bio san, il raj: —
Ugaslim šaptah glasom:
„Daj cjelov, dušo, daj!“

Ti stidno zažev oči,
Uzdrhta tielom sva:

Na koraljne ti usne
Priklopih usne ja.

I dugo, dugo slasti,
Sa ustâ srkah med;
Al minu slast, — u grudi
Čeznuća osta zlied;

U vrtu ruža vene,
Još samo strši trn:
U grudi mi se vije
Čeznuća oblak crn!

U vinogradu.

Kroz lišće žuto duje već
Jesenski vjetar ledni,
Vrh zemlje list će skoro leć:
Opústjet kraj će biedni.

Kô nekoč — s tobom sjedim sâm
U tvome vinogradu, —
Al kako danas čudan čam
Po mome rije jadu!

Iza nas leže vieka tri:
Tri strašna, duga ljeta;

Je l' sjena tvoja, il si ti,
Što danas mir mi smeta?

Na sniežnu tvoju bielu grud
Kô nekoč — spuštam glavu:
Kô nekoč — na nju spuštam trud,
Svu svoju čast i slavu.

Al tiho ječi srca jek,
Polako srce bije:
Zar kâm u grudi čami tek,
Zar srca više nije?

Poražen strahom — glavu tad
Sa grudi maknem tvojih: —
Ti reče: „Dragi, koji jad
Svu dušu ti posvoji?“

A ja — kô nekoč — ruke snieg
Prinesem svojim ustim;
Ti drhtnu, reče: „Gle ti njeg'!“
Ja namah ruku pustim.

O, šta je tebi, dušo, šta?
Rad čega drhće ruka?
Zar mene te je tako strah,
Il himba to je puka? — — — —

Al kad ti pogled vidjeh tih,
Gdje niem se, staklen koči:
„To nisi, dušo, nisi ti,
To nisu tvoje oči!“

To nije onih oči sjaj,
Ni lišca rumen rujna:
To nije više pogled taj,
Što tješi mene nujna.

Medju to dunu vjetar ljut,
Zatrepti list na dubu,
Sve kô da šapće: „Zadnji put
Još gledaš svoju ljubu“.

Od onog časa više ja
Ne smotrih nikad tebe;
Da l' živiš ti? Ah, tko to zna?
Al mene srce zebe.

U srcu mome bjesni već
Odavna vjetar ledni, —
A bura će se ota sleć,
Kad smirim život biedni. —

Komu pjesme?

Pitat ćeš, ljubezna djevo,
Znati ćeš možebit rad,
Komu sam pjesmice pjevô,
Komu li pjevam ju sad?

„Mila je“, veliš, „i možno
Srdašca hvata se mog:

Sve joj je krasno i složno,
Kô da ju zadahnu Bog.“

„Al da bih mladjana znala,
Komu ih namieni on:
Žarki bih cjelov mu dala
Za svaku na poklon.“ —

Što mi je pjesmica mila,
Mio je jezik naš;
Što ti se na srce svila,
Najbolje ti valjda znaš!

Što mi je složna i krasna,
Krasan je, koj' mi ju dâ;
Njegova svjetlost se jasna
Vjekoma u pjesmi sja.

Pitaš li, komu to zuji
Lire mi sladjane glas:
Pitam te, komu li buji
Po polju cvjetića krâs?

Pitam te, komu li cvate
Lica ti rumeni cviet,
Kaži mi, nije li za te
Cieli taj divotni sviet? —

Hrvatski pjesnik sam, dušo,
Hrvatski pjevam ti ja,
Narod sam hrvatski slušô,
I mene narod moj zna:

Svakomu od toga roda
  Pjesme su od mene dar;
Znade ih seljak, gospoda,
  Čita ih mladac i star.

Nu kô što tebe i cvieće
  Gledati uzmože svak;
Jedan pak takve je sreće,
  Jedan vas ubrat je jak:

Tako i pjesama slasti
  Jednako osjete svi,
Jednoj pak na grud će pasti —
  Znaš li ju, dušice, ti?

Znaš ju, ah ti ćeš ju znati,
  Krasna je krasan kô dan:
Kô da je Vesna joj mati,
  Kô da je vilin joj stan.

Svaki dan vidiš ju rano
  Krasnu u zrcalu svom;
Zašto, ah, nije ti dano,
  Vidjet ju u srcu mom!

Dodji i vidi gdje stoji,
  Dodji i cjelov mi daj,
Dodji i s cjelovi tvoji
  Zemlju mi stvori u raj.

Sjećanje.

Već za gore sunce tone,
  Iza gorâ srne mrak;
Već se Savom magle gone,
I hladniji biva zrak:

Draga moja nesudjena
Uza Savin šeće žal,
Šeće draga zamišljena,
I za valom motri val.

Savo rieko, dobro moje,
Ti žubori milo sad,
Kazuj dragoj nepokoje,
I biednog mi srca jad;

Nek joj misô tamo leti,
Gdje mi srca gori plam:
Nek se draga mene sjeti,
Kô što nje se sjećam sâm.

U Jurjevcu.

Tri elegije.

I.

Sastanak.

Koja me divna sreća, brate, susrete danas,
Kako mi duša plamti, a ipak kako je plamen
Taj ublaživ! Kako mi godi razgrievajuć srce
Žarom blagim, ispunjujuć miljem ranjene grudi!
Pravo si radio, mili moj druže, kadno me k sebi
Danas pozva, hoteći prošetati zelenim lugom;
Pravo si radio, rekoh, i baš ti od srca hvala,
Jer si mi tako, i ne znajuć ništa, najveću radost
Spremio, najžešću želju smirio, najljepšu žudnju
Mirnu u srcu probudio! Čuj kako radosno — tajno
Uz nju, da uz nju, uz krasnu djevicu burno mi srce
Igra, djetinja, veseli se, baš kano djevica mila,
Koju dugo već tražih, a sad ju tek slučajno nadjoh!
Hej, šta si stao na putu, pa misliš, Bog zna o čemu?"

Te mi idjasmo u troje: ona, — ti brate, i ja.
Sunce još bilo visoko, — daleko na obzorju mirnu
Nigdje oblačka: vedro nebo vedrih nam duša
Zrcalo pravo. Oj kako lagani, kako li hitri
Tielom i duhom bijasmo! Kano kad s proljeća krasna
Leptir se tisne od cvietka do cvietka, i veselo krilî
Prši i titra o sunčanu traku, lagana leta:
Tako lagani, veseli i mi prodjosmo redom
Pokraj mirisna cvieća; prodjosmo dolom i briegom

Bez brige svake! — Divna si ti, o silena moći.
Koju svatko jednim imenom krsti, al svatko
Po svom srcu ju ćuti, po svom umu ju pojmi,
Kojoj svatko jedan diže žrtvenik jednak,
S kog se toliko raznih želja i čuvstva javlja,
Koliko ljudi želi, koliko ćuti! Ah ti si
Ljubavi, kćeri nebesa, posvetila današnji dan mi,
Milom tomu čedu prišapnula, da me zanese;
Mene nadahnula žarom, da sam, kako ju spazih,
Planuo ljuvenim plamom! — Dolino zelena moja,
Često sam, — dok si još bujna bila i dok te je blagi
Starac onaj njegovô, — često sam šetao tobom,
Pa sam uviek našao samo, da si mi liepa!
Danas pak, gdjeno mal da ne pusta čezneš i gineš,
Cviet ti vene, a suho granje barbarstvu se ruga:
Danas, — ja ne znam, što mi je danas? Danas mi jesi
Dražesna, krasna, božanstvena! Ti si, o ljubezna vilo,
Koja sve to činiš. Niema priroda oku
Godi, al srce i dušu oživljuje srce i duša.
Znaš li, dušice, kako je slavni Byronov junak, —
Njegova uma dični plod, — Childe Harold svuda
Svietom bludio sam, gdje mu toliko prizora veljih
Priroda pruži; to je on okom, to je on umom
Vidio: svagdje nam umuje, kako je dostojno njega.
Al šta ćuti srcem? Što li mu ugrija dušu?
Ćuti on, ako još ćuti, da isto onako mu tužno
Sjetno srce bije, kano što večeri one,
Kadno, zaplovivši širokim morem, o zapadu sunca
Sâm je s broda s harpom u ruci, zadnji put jošte
Vidio rodne žale, zadnje još sabrao glase,
Da se rastane s domom — pjesmom, žalobnom
pjesmom!

II.

Mirna koliba.

„Podjimo, rekoh, najprê na hodnik, ondje je bajna
Eola harpa: — davno je tomu, što sam ju slušô,
Pa bih danas, gdje nam baš vjetrić umjeren duše,
Tajne joj zvukove uz vas rado, ljubezni moji,
Čuti! Hajdemo dakle!“ Al kad dodjosmo gore:
Niemo, žalosno, pusto! Harpa o vjetru se njiše
Kano strašilo; nema glasa, van što se katkad
Tresne harpa o stupac, te grozeć se, žalosno ječi.
„Gdje vam je harpe zvuk, gdje li harpa, da vidim, da
čujem?“
Ja se ogledah: čuh gdje živa harpa se javi, —
Ona je bila! Ta nikad mi nije Eola žica
Ljepši i miliji zvuk proizvela, nego li bješe
Njezin glas, što bistro romoneć, uhu se momu
Skladnijom glazbom stvorio nego je ikoja glazba! —
„Eno je tamo o stupu! Nekoč je veselo ona
Zujila! Sada pak oblik samo stoji bez duha:
Umro je genij njen, a njoj su od žalosti za njim
Pukle žice!“ Mal da mi srce ne puče bolno!

Namah podjosmo dalje, te u sobu stupismo staru:
Tu u bolja vremena mogô si vidjeti sve, što
Oku godi, srce razblažuje, dušu plemèni:
Tu je kipova bilo, slika i pjesmica nježnih,
A sve tako milo i vješto i ukusno — krasno,
Da ti se činio raj. Sada puste zidine jedva
Koji trag o prošlom pričaju sjaju, i malo
Sličicâ visi — za koga? kad nitko već ne ide
Da ih gleda i da se s bolju povraća kući!

Niemi stajasmo dugo kano kipovi. Meni
Oko svedj se na nju svraćalo, tražilo njezin
Dragi lik, i njezin uho žudilo glasak
Opet čuti. Pa stojeć i motreć dugo ju tako
Kad sam krenuo okom po sobi, — opeta samo
Nju sam vidio svagdje, opet mi glavica mila
Svakog iz kuta se kazala, usta se smiešila rujna,
Meni se smiešila, oko je žarko na mene dugo
Gledalo, kano da pita: ljubiš li iskreno, vjerno?
Ljubim te iskreno, žestoko, ljubim žarko te, dušo,
Ljubim — ne prevrtljivom ljubavi mladjana žara:
Junačkim srcem te ljubim! Ah sad mi je gotovo žao,
Kako sam kolibu ovu prozvao pustom! Ta nije
Meni više pusta, kad umjesto kipova mrtvih
Stoput i stoput mi sa svakog mjesta se mileni kaže
Lik tvoj! — Valjda nije ni tebi drukčije, djevo;
Jer kad čvršće i dublje ti zirnuh oko u oko,
Vidjeh u njemu nešto, što nikad izreći ne mogu;
Vidjeh, da duša polako se mienja, jer vesela prije,
Bezbrižna, lagana. — sada postade ozbiljna, sjetna,
Sada poče razmišljati; vidjeh kako ti zatim
Kano do neba uzleti, tražeći pokoja sebi.

Dugo stasmo sami nas dvoje. Napokon čusmo:
„Hej, šta ste stali, pa sanjate tu u kolibi mirnoj?
Hajde već podjimo na dvor, jer ovdje nam nikako nije
Po volji; hajde već, hajdemo: još nam je i dalje poći!“
Ti si to rekao, brate, a rekô si, ne da mi vratiš
Ukor, već želeći s mjesta se niema, pusta udaljit.
Kad već bjesmo pred kolibom, ja se još obazreh
jednom,
Jednom još da čitam krasne Horačeve rieči:
„Taj mi se kutić nad svima na svietu najviše mili“.

*

III.

Na ribnjaku.

Pred nama pukla poljana cvietna. Sa svake strane
Šumica gusta. Nad nama vedro plavetno nebo,
Na njemu sunašce žarko. Svietli nam, sunašce milo,
Vidiš li, kako smo sretni; nad nama tvoji su traci,
U nama drugo je sunce — ah sunce života i sreće,
Ljubavi žarke žareći plam, što čovjeka diže
Ponad sviju stvorova zemnih do neba našeg:
Jere čovjek, kad ljubi, božanstvu je najviše sličan. —
Tako prispjesmo kiosku drevnu: ovdje u hladu
Bršljana vita sjedosmo na klup. Pod nama niže
Potoka žubori struj, o korito žamoreć pljuska,
Kano da zbori: Poput vode časovi teku,
Ljubite, dok vam je čas, dok još mlade vam godine služe,
Ljubite — —! Pusti ga, dušo, nek teče; neka nam tako,
Mirno kô on, života ugodni prolaze časi!
Kamo to gledaš? Spazih te kako si napinješ oči,
Da pročitaš neka imena, koja je davno
Bog zna tko i kad zapisô o dubu uz bršljan.
Ludjaci jadni! Ne o dubu ime da dubeš,
Ne o vjetru slavu da viješ! U srce valja
Ime zapisati, u srce, koje te iskreno ljubi;
Nije l' ti dosta, pa ako si junak, ako si vrstan,
U srce naroda ime zapiši, a narod će haran
Zlatnim slovima ime ti slavno za zviezde prikovat!
Hajdemo, dušo: naša imena — srca su naša.

Lagani svrnusmo krok uz potok krivudasti diljem,
Hiteći kano i on štono hiti do ribnjaka bistra.
Sjedosmo malen u čun; — kako godi zibanje čuna,

Čuj kako veslo se praćka i mete srebrne vale!
Dugo li sve troje niemi bijasmo; tada se pjesma,
Umiljna pjesma tebi, brate, tisnu iz grudi,
I u našim dušama zvuke potaknu iste:
Sve što veseli i uznosi dušu, sve štono srce
Tješi i blaži, ta sve što je čovjeku milo i sveto,
Pjesmom izrazismo sve! Oj da vam je bilo nas čuti!
Ali kano što pčelice mile, kada se roje,
Zujeći lete amo i tamo, a uviek se ipak
Oko matice kupe i njezinu slušaju zuku:
Tako i pjesmice naše, kružeći širokim krugom,
Vazda se svraćahu ipak do jedne matice samo,
Hrvatske majke naše i njezinu pjevahu slavu:
„Zdravo nam, rodna hrvatska zemljo! Djeca se tvoja
Svagdje rado sjećaju tebe i svagdje ti ime
Svetim čuvstvom ljubavi nose u srcu. Ti si
Slavna u prošlosti, slavnija jošte u srcu djece,
Koja se ponose, da su Hrvati i glasno Ti kliču:
„„Bit ćeš opet velika: zdravo, o hrvatska majko!“ “
Sunce se spustilo jur, a na zapadu rujni oblačić,
Vjesnik sutrašnjeg vedra dana, rudjeti zače:
Rumeno nebo žarkih nam duša zrcalo pravo.
I kad posve se smiri sunce a nebo se jasno
Zvjezdama osu: tada se digosmo, podjosmo kući,
U srcu noseći blaženu žudnju, slatko čeznuće,
Milost, nježnost, krasotu, božanstvo ljubavi svete. —

Dragin stan.

ijaše večer — tiha ljetna,
I čim se smiri sparni dan,
Od silne žege narav sjetna
U blagi već se ljulja san.

A divni mjesec nebom kruži,
Po zemlji steruć bliedi trak:
On čuje, gdje mu slavuj tuži,
I čuje, gdje lahori zrak.

Izadjoh sam od želje žive,
Uživat hoteć noćni mir;
Umirit kako slike krive,
Obuzdat bujne mašte vir!

U grudi srce kuca burno,
I tajno, kô ta tiha noć,
Koraca noga sama žurno:
Večeras rekoh dragoj doć!

Kô mahnit u dvor dragin panem,
Na hladnu lako kucam dver:
„Daj kano sunce da ti granem,
Otvori već, otvori der!“

Al u toj tihoj noćci draga
U dubok pala čudan san:

Od drage nigdje, nigdje traga,
A čudan mi je dragin stan!

Gle, tamo tužna vrba siže,
I savija se kano rob:
U travi, cvietu krst se diže,
A ja na hladan padoh grob!

„Je l' težak, dušo, kamen grobni,
Je l' nesnosan ti stanak taj,
U koj' te sruši udes zlobni
Prê, neg ti sinu sreće sjaj?“

Uskipi krv u burnoj grudi,
Niz lice tekne suzâ tok:
I gle! iz groba draga s' budi
O lievi mi se stavlja bok!

„„O nije teška sudbe zloba:
Jer tvoja ljubav traje viek:
Daj ruku, dragi — kraj mog groba
Ti budi duši mojoj liek!““

Zboraše tako dugo, tiho,
Uživah slasti u taj čas:
Na njenoj grudi ja se njihô,
Gladjaše ona moju vlas!

Još divni mjesec nebom kruži,
Po zemlji stere bliedi trak;
On zna, da slavuj samo tuži,
Da kosom mi se igra zrak!

On zna, da vrba tu me njiše,
O boku mom da križ je siv:
On zna, da ne će nikad više
Iz groba ustat nitko živ.

Prijatelju.

Tri ljeta bludim već, tri duga ljeta,
Po tudjem svietu kano putnik bludim,
U srcu hraneć bolni vaj:
Gdje drugim krasno prijateljstvo cvjeta,
Samoću bolan ja da samo žudim;
Samoća meni budi raj!

I štogod trpim, čemu se veselim
I na što mrzim, čim se rado bavim,
Zašutjet mi je za viek zar?
Zar nikog nema, s kim da radost dielim,
Zar nikog, nikog, komu da objavim
Čeznuća slast, na krivdu jar?

Ta gdje ste, druzi mojih mladih dana!
Gdje vaše nekad tako medne rieči,
Pokažite se, gdje ste sad?
Na ognjištu vam vatra zapretana,
Kô muklo zvono srce prazno ječi:
Neskladljiv u njem zveči sklad!

Na razvalini prijateljstva, sloge
Životu borbom osnove si gradeć,
Nestalnosti vam duh je car:
Taj snujuć danas knjige čita mnoge,
Uz djevu sutra žića dane sladeć,
Na prijatelja misli zar?

Al ne! Vi niste svi mi tako,
Ne, ne; još jedan barem živi meni:
O mili druže, ti, o ti!
I da se stavi nebo, zemlja, pakô,
I sudbe crne jadi nebrojeni:
Vjekovat ćemo bratstvom mi!

Daleko si, pa ipak tako blizo,
Pred očima mi lebdi lik ti mio,
U duši zuji slatka ćût:
Na tvoju sreću ja sam svoju nizô,
Nad tvojim jadom grozne suze lio:
I spoznô svaki srca kut!

Zanesen mišlju k tebi hrlim opet,
Na tvojoj hoteć počinuti grudi,
Uživat časkom sreće čas!
Do modrog svoda s tobom ću se popet,
Gdje nada slatka, zora rujna rudi,
Odonud kriknut u sav glas:

U tebi, brate, grlim svezu svetu,
Života grlim borbu: tugu, slasti,
U tebi grlim cieli cviet!
O zovi ih, o zovi hrabru četu,
Da s nama skupa, zbaciv crne strasti,
Do modrog svoda krenu liet!

Spomeni ih, — sve prijatelje stare,
Da u nas za sve uviek ima mjesta:
Za svakog od njih srca kraj!
Bez sloge da se žića dani kvare,
Bez prijatelja da veselja nesta,
A da je kratak život taj. —

Život nije san.

Na zapad gine sunca ruj
I zlatom gore rubi,
Od žala morskog vjetra zuj
Sa čela znoj nam ljubi.
Na nov će život ustat grad,
Uživat noćne slasti,
Kad opet stane pastir mlad
Po nebu stado pasti.

Na prozor gledam u taj čas
S drugaricom života,
I motrim, gdje još niže nas
U poslu sviet se mota.
Ukraj nas draga čeda dva:
U zipci kćerka mila,
A sin se ljupko mazit zna
Sred majčina si krila.

U sinje more tone gled,
Pram nebu sežu oči,

Obuhvaćamo divni red,
Što svemirom se toči.
Razblažuje nas prizor taj
Kô blagi sanak diete,
Iz očiju nam sieva sjaj
Kô zviezde kada sviete.

I skladom dušâ grud na grud
U cjelov usne splinu, —
Tu zgine svaki udes hud,
Sve zemne boli minu!
Al gle u oku, dušo, tvom
Zrem ipak suzu sjajnu; —
O reci, srce, vojnu svom,
Zar kriješ kakvu tajnu?

— Oj plačem, jer za trenom tren
U nepovrat se dieli;
Tajnovit kano magle sjen,
Kô san je život cieli.
A tek što počneš san taj snit,
Kô pjena morska prodje:
Ah tužno li će onda bit,
Kad zadnji čas nam dodje!

Iz njenih oči suzâ slap
Na grudi mi se proli,
A svake suze bolna kap
Za odgovor me moli.
— Oj život, rekoh, nije san,
Pun zbiljske on je jave,
Tek cilj nam treba da je znan,
I pojam sreće prave.

U svietu ima jedna moć
Sva priroda ju sluša,
Nju pojmit, njojzi vrha doć
Tek ljudska može duša:
U svojoj vrsti svaka stvar
Uzdržati se radi,
To ljubavi je silni čar,
Što život ovaj sladi.

U djeci svojoj, dušo, mi
Produžit ćemo žiće,
Angjelci naši slatki ti
Sa zemljom vez nam bit će.
Uzgojit ćemo djecu tu
Za rod, za čovječanstvo,
Uložit u nju brigu svu,
Svog žića poručanstvo.

Sačuvat ćemo skupa s njom
Djedova jezik mili,
Hrvatstva ćemo ljubit dom,
Zakrilit ga prot sili.
Raširit ćemo vidokrug
I blagostanje roda,
Povratit ćemo predjim dug,
Zadužit krv svog ploda.

Pa kad nam dodje zadnji čas,
Bez jada ćemo mrieti;
Tad, dušo, bolji dio nas
Nad zviezde neka leti:
Bez miene će kô tihi plam
Po svietu svjetlo sjati,

Odonud spomen djeci nam
Kô blag će mjesec sjati. —

Već davno nebom mjesec sja,
U moru kupa trake,
Obitelj moja spava sva,
Otresla misli svake.
Sva priroda u slatku snu,
Al sanak bježi mene —
Kraj mene kô da lebde tu
Djedova dragih sjene.

Jednaka sudbina.

Dvie ptičice lietom doletiše,
Do obale sinjega mora,
Na pećini gniezdo sagradiše
Sred vrletnih, kamenih gora.

Zamieniše zemljicu rodjenu
I pjesme si kolievku staru,
Zapustiše dubravu zelenu,
Veseleć se sunašca žaru.

U vječnome valjda će proljeću
Pripievati pjesmice sladje,
Uživajuć nasladu to veću,
Gdje takva ih sudbina snadje.

I pjevaju ptice, al za čudo —
Iz pjesme im prodire tuga:
Sva radost i slava im za ludo
Bez zelena njihova luga!

Oj znam ja, ptičice ljubezne,
Znam, koja vas nevolja mori,
Znam: srce vam za drugim ne čezne,
Neg za čim i u mene gori.

Ta i ja sam našao u dvoje
Zemaljskoga priliku raja,
Sagradio gniezdo na osoje,
S kim brižnu mi srce se spaja.

Ta i mene more okružuje,
I vječito proljeće blaži,
I u meni dušu pobudjuje,
Na slatku ju pjesmicu draži.

Al i ja vam bolujem od iste
Od goleme rane i boja: —
Oj ptičice zlaćane, kad biste
Posudile krila mi svoja! —

Majčina pjesma.

(Iz opere „Nikola Šubić-Zrinjski“.)

Cvate ruža rumena
Posred vrta bajna:
Kakva mi je ljuvena,
Kano zora sjajna.

Oj ti ružo, ružice,
Tko će ubrat tebe?
Čije li će ručice
Tobom kitit sebe?

Doć će junak mladjani,
Ubrat će te jednom,
Moj će vrt se krašani
Tugom odjet lednom!

Himna „Zvonimirova“.

Oj sinci Zvonimira,
I nama kucnu čas:
Iz našeg zove mira
U boj nas trublje glas;
U sveti boj za ime,
Za pravo roda svog:
Il mriet il živjet s njime —
Nek sudi vječni Bog!

Dok Hrvat stražu stoja,
Evrope prvi zid,
Od praha mu i boja
Potamnje bistri vid;
I mnogo pravo sveto
U tamni pade grob:
Tudjinstvo skrivi kleto,
Da Hrvat bješe rob.

U jedno kolo mili
Hrvati mladi svi;
Što djedi drugim bili,
To sebi bud'mo mi:
Nedobljiv bedem prava,
Slobode mač i štit;
A treba l' naših glava,
I krvcu ćemo lit.

Jedinstvo, rad, sloboda
Nek vode, braćo, nas,
Raskivat lance roda,
U slozi tražit spas;
Da s roda kletva spane,
Tudjinstva teški jad,
Nek mladi dan nam svane,
Ta još je Hrvat mlad!

Hrvatska himna.

Rudi zora, svanu dan,
Teške noći minu san:
Rod hrvatski sanak stresa,
Na junačke noge skoči,
I zahvalan put nebesa
Bistre svoje diže oči:
Blagoslovi, Bože, čas
Našeg uskrsnuća;
Neka Tvoja vodi nas
Ruka svemoguća.

Ti nam otkri ovaj kraj,
Taj zemaljski mali raj:
Tvoja volja, naša snaga
Krasan dom je nama dala;
S tobom jednim na sto vraga
Hrvatska je kretat znala:
Uviek silna kô Tvoj grom
Branila je pravo,
Brani, Bože, Ti naš dom,
Kad mu prieti djavô.

Daj nam sloge, snage daj,
Da nam sine stari sjaj:
Nek se srca milijunâ
Jednim svetim skladom kriepe,
Zvonimira da nam kruna
Vrati rodu dane liepe:

Jedan narod, jedan dom
Tvoja pravda želi:
Ti nas štiti snagom svom,
Da smo svoji, cieli.

Daj nam misô, krepku ćut,
Ti nam kazuj sreći put:
U jedinstvu milog roda
Neka cvate pravo naše,
Cvate sreća i sloboda
Kô što nekoč cvatijaše:
Dok blagoslov sveti Tvoj
Rod nam obasjavô,
Dok je Hrvat bio svoj
Štujuć svoje pravo.

Hrvatska će biti tad
Vječne sreće potpun sklad:
Prestat će nam teška tuga,
Složit će se svi Hrvati,
Za olujom sjajna duga
Nebom će se našim sjati:
A do divnog neba tog
Dizat ćemo glase:
Blagosloven Gospod Bog,
Što Hrvatsku spase.

Tri čaše.

Pijmo, braćo, vince rujno,
  Doma našeg divni dar;
Nek se vedri lice nujno,
  A u srcu sine žar:
Vino grije grudi naše,
  Grlo ori kano grom,
Neka prve zveknu čaše:
  Naš hrvatski živi dom!

Pijmo, braćo, u radòsti,
  Kratak nam je život taj,
Svagdje nam je tuge dosti,
  Tu joj barem nek je kraj!
Tko nam život miljem paše,
  Tko nam blaži jad i bol?
Neka druge zveknu čaše:
  Bože živi krasni spol!

Pijmo, braćo, složne volje,
  Sloga će nam biti spas;
Neka jednom vrieme bolje
  Vazda složne nadje nas,
Da se vrazi sloge plaše,
  Kad nam čuju sablje zvek,
Neka treće zveknu čaše:
  Prijateljstvo živi viek.

Prvi ples.

Djevojčice, drûge slatke,
Čujte moju pripoviest!

Sva u sjaju mladjana čara
Prekoračih dvorani prag,
Gdje sred zime glazba nam stvara
Mladoj duši boravak drag.

— Dobro došla, djevice mlada,
Prvi put u veseli krug:
U nas krasni običaj vlada,
Svatko rad je plesni ti drug. —

A gle, tamo i njega vidjeh,
— Već ga davno srce mi zna; —
Nakloni se, do mene pridje:
„Bih li smio moliti ja?"

Klonu glava, oborih oči,
Šapnuh samo: „Meni je čast;"
Mladi junak pomamno skoči,
Pleše, Bože, rajska je slast!

Leti, vrti, zakreće, vije,
Desnom ravna vitki mi stas,
Juri napried, ne stade prije,
Neg' i glazbe posljednji glas.

Al me smjesta majčica kori:
„Plesat s jednim — običaj prost;
Dva tri puta dolje, gori,
Onda: Hvala, meni je dost!"

Noć na Uni.

Jur u noći krilo
Zviezdâ sinu roj,
Zvono zujeć milo
Zove na pokoj.
Čuj!
Tihi svud je mir!
Samo Una šumi burno,
Samo Una teče žurno
I žubori, kô da zbori:
„Stan', počekaj tuj."

Čuj s munare
One stare,
Gdje u tihi noći čas
Urla glas:
„Allah, allah! i proroče možni,
Blagoslovi, čuvaj krasni din,
Satri raju, kleta pseta,
Satri raju, spasi nas!"

Rajo, biedna rajo!
Osmanska noga te gnječi,
Težko gvoždje na rukû ti zveči,
Azijat vjeru ti psuje,
Tielo gazi, dušu truje,
A ti jadna šutiš,
Ne vidiš, ne ćutiš
Kletve grozne teški jad!
Iz sna se preni

Ne više rob:
Vraga požđeni
U crni grob!

Nebom mjesec divni kruži
I dolinom sipa čar,
A uz gusle gorko tuži
Pjevajući sliepac star;
Zuje žice tužno, tajno,
Gorom ori jeka — oj:
„Ej! S onu stranu Une vode
Čuj rode moj —
Raja ima braće svoje,
Braće rodjene. —
Prevalit će braća Unu,
Vodu hladjanu, —
I pomoći braći svojoj,
Braći rodjenoj!“

U boj — junaci slavni!
Za časni krst, slobodu
Prolievat krvcu spravni,
Utišat suze rodu!
U boj! Nek dušman jednom
Za griehe plati sve!
U boj! Nek rodu biednom
Dan svane — dugo čekan:
Slobode zlatne, oj slobode dan! —

Istočna trublja.

Bî noć, ja ležah sam i niem
U vrućici mislî i nadâ. —
Bî noć, al meni slatki driem
Na vjedje ne će da pada.

Svud mir i grobni vlada muk,
Tek vjetarce mileno huče;
Al čuj, zar nije trublje zvuk,
Zar ne čuješ bubanj gdje tuče?

Ja skočih, u noć zirnuh van
Osluškujuć glasove čudne:
Da l' nije samo ludi san
Obladao oči mi trudne?

„Hura oj braćo! Čami brat
U mrtvilu duše i tiela.
Iz groba će ga trublja zvat,
Na slavna ga buditi djela!“

Ja čuh, gdje gromki tresnu grom,
Uz trublju i jauk se čuje;
Razabrah, kako smrti lom
U kosti se biednikom ruje.

Hura! Na trublje silni jek
Tiranstva se okovi lome:
Slobode zlatne sviće viek
I ubogom narodu tome.

A bubanj silno buba smrt,
Proglašuje osudu s neba:
Da jednog valja vraga strt,
Što vjekove na braću vreba! —

Uminu noć i trublje glas,
I bubnjevi prestaše tući, —
„Oj zdravo, braćo, eto nas,
U svojoj smo slobodni kući!"

Oj da ste zdravo širom svud
Od Crnog do Ledenog mora;
Na bratsku našu dodj'te grud
S Balkana do Uralskih gora.

Iz krvi naše novi cviet
Slobode i prosvjete niče,
Iz pusta praha drugi sviet
Od radosti do neba kliče.

A nebo opet divno sja,
Kô nekada kako nam sjaše:
Gle, na njem krst i slova dva,
U oznaku pobjede naše. —

Naša osveta.

Ne ću čitat starih knjiga,
Poviest, rode, tvoju,
Što pričaju, da si junak,
U krvavu boju.

Nit ću slušat tvog pjevača,
Što uz pjesmu gudi,
Da si krotak u svom domu,
Golubinje ćudi.

Ne ću ni ja da te slavim,
Jer te odveć ljubim;
Ta rekli bi: ja ti samo
Pustu slavu trubim.

Ja ću slušat, što o tebi
Tudjin pripovieda:
Tudje oko, tudje srce
Zavarat se ne da.

Valjda ti je zemlja pusta,
Kad ju tako ruži,
A gdje može, svatko rado
Za njom prste pruži.

Kukavica mora da si
Bez ponosa gorda,
Kad već ne zna, kako sieče
Tvoja britka ćorda.

Nevjera si valjda zato,
Jer ti ne vjeruje,
Da ti duša svoje ljubi,
A da tudje štuje.

Barbarin si svietu s toga,
To j' najveća mana —

Slovjenskoga što si stabla
Viek zelena grana.

Što jezikom samo svojim
Tvoja djeca zbore,
Što se u njem pjesme Bogu
U tvom hramu ore.

Što ne pališ, ne osvajaš,
Samo svoje braniš;
Što se tiho, zadovoljno
Tvojim trudom hraniš

Barbarin si ti i zato,
Što si krvcu lio,
Pa se boje, ne bi l' jednom
Strog vjerovnik bio?

Ni hrvatsko ime tvoje
Nije više sveto;
Slušaj samo, gdje ga grde
Sa svih strana eto!

Plani rode, imena ti,
Na uvrede ove:
Sa dušmani na boj tebe
Čast djedova zove!

Ta zar zbilja, kô što žele,
Oslabio ti si?
Zar mi više, biedni rode,
Za boj ljuti nisi?

Al ti ništa ne govoriš,
Ti se žuriš, letiš;
Ti se samo tajnom šutnjom
Dušmanima svetiš.

Što god oni više viču,
To ti radiš više:
Tvoja marna ruka s tebe
Svaku ljagu briše.

Svojom snagom ti si borac
Na umnome polju:
Umom gradiš, srcem sadiš
Budućnost si bolju.

Pa od posla kad ti ruka
Malko se utrudi,
Ti odahneš, a srce ti
Klikuje u grudi.

Raduješ se, kad se časno
Kog zadatka riešiš,
Osveti se plemenitoj
Zadovoljno smiešiš.

Ovako se s Belvedera
Bog Apolon smije,
Kad se mladom svojom snagom
Rieši klete zmije.

Smij se rode, stani malo,
Da se dlieta latim,

Da božanski smiešak ovaj
U toj pjesmi shvatim.

Da izklešem kip tvoj divni
Za unučad dragu:
Gle, tako se Hrvat sveti
Svakom svomu vragu!

Panem et circenses.

Zar kuga crna silnim Rimom vlada,
Il mori glad i biedni narod bije,
Da posred trga priestolnoga grada
Ni glasa čut, ni stvora vidjet nije?

A što se tamo prema cirku mete
U crnu skupu, kano neman gadna?
Augustus Caesar igre daje klete:
Igara viek je željna raja jadna!

I već je cirkus pun! Plemići stari
A do njih narod, — ondje puk se reda;
O igri samo svatko zborit mari,
Te željno svatko, šta će biti, gleda.

Augustus sam u sjajnu spratu sjedi:
Prezirce zuri, pa iz oka toga
Oholost sipa, svakog da pobiedi,
Tko osim njega inog štuje boga.

Na glavi lovor; grimiz o ramenih
Ko svježa krv tiranstvo mu svjedoči, —
S tiranstva mu se obraz zar rumeni?
Ne pozna stida, tko se tako koči!

I mignu Caesar! Širom vrata zinu:
Na pozorište četa stupa ljudi,
Ne ljudi jurve — roblja u istinu,
A roba nitko čovjekom ne sudi!

Gle, kako smjelo piesak gaze žuti
Približujuć se Caesarovu spratu,
Gle kako svaki jakost svoju ćuti, —
A smrt im blieda sjedi jur na vratu.

I prvi od njih zirnuv k caru smjelo
Zaklikti: „Zdravo, Caesar imperator,
Pozdravljaju te mrûći!“ Hajd na djelo,
U borbu stupaj svak: na smrt i zator!

Zašuti sve! A štit o štit se tresnu,
Zatrepti zrakom mača ljutih bliesak: —
Raspoznat ne ćeš, komu noga klesnu,
Al vidiš gdje se krvlju rudi piesak.

Strahote grozne stvaraju čudesa
I stoji cika, zveket, jauk, buka: —
Grozotom takvom had se valjda stresa,
Kad duše cvile posred vječnih muka.

Jur pade rob! Na izmučene grudi
Koračio je pokornik mu jači,

A tomu oko sieva, krvi žudi:
Kô divlje zviere plien sa slašću kvači.

Nu prije nego mač mu u vrat rine,
Obratio se k puku, taj nek zbori:
Je l' vriedan jadnik, da mu milost sine —
Il da se plienom pticam vranim stvori?

A puk, a narod? Grči palce, viče:
„Umori, ubij!“ Smilovanja nema
Slobode tko ne pozna, strah gdje niče,
Tko srca nema, kano zvjerad niema!

I mahnu rob: iz polumrtva tiela
Krv briznu tokom — roba nije više!
Zabahti pljeskom, bukom kuća ciela,
Iz punih grudi ropstvo svaki diše.

Nasladjuje se svatko ropskom krvi,
U piesak štono lakomi se skriva;
Taj narod sad — gospodstvom nekoč prvi —
Šta želi još, kad glava tek je živa?

Podnimio se Caesar, gorski lave,
U žamor mu se kletva s ustâ gubi:
„O zašto narod nema jedne glave,
Da jednim mahom Caesar mu je srubi!“

Vremena već su prošla — igre, hljeba,
Tiranstvo pade, ropstva više nije;
Al danas veća jošte neman vreba,
Lukavstvom sipa otrov poput zmije.

A puk, a narod? — Zalud svaka varka,
Otrovat ne ćeš miloga mi roda:
U grudi svakom iskra sieva žarka:
Duševna to je prosvjeta, sloboda! —

Braća – nebraća.

Prema narodnoj priči.

Dva čempresa uz more su rasla,
Medju njima vrba jadikovka,
A oko nje savio se bršljan.
To ne bila dva čempresa mrka,
Ni med njima sa bršljanom vrba,
Već to bila dva brata rodjena,
Pero jedno, a Nikola drugo,
I med njima udovica majka
S trećim sinom, sa slijepim Gjurgjem.

Hrani majka sokolove svoje
Sve trojicu njegujući liepo,
A najviše slijepoga Gjurgja,
Što ne vidi sunca ni mjeseca
I nikoga na svijetu nema,
Da ga hrani i oda zla brani,
Do li svoje ostarjele majke,
I dva brata — da su braća bili!

Majka sinke mudro svjetovala:
„Djeco moja, sirotice moje!

Na meni je očevina blago,
Da vas dignem na noge junačke.
A kada se opašete snagom,
Onda, sinci, očeva je želja,
Nek se blago na četvero dieli.
Al ako vam poslušati mene,
Vi nemojte dijeliti blaga:
Eto sam vam ostarjela majka,
Jošte malo, te me biti ne će;
Pa nek blago s blagoslovom mojim
Vama trima nedieljeno bude".

To su braća za čas poslušala
I svojoj su obećala majci.
A kad njima muška snaga dodje,
Medju sobom ružno govorili:
„Zašto da se ne dijeli blago?
I onako propade nam ludo:
Stara nam je poludila majka,
Naše blago sve na Gjurgja troši;
Mi ovako živjet ne možemo,
Već hajdemo da se dijelimo!"
Tada Pero svojoj reče majci:
„Nije pravo, naša stara majko,
Da dvojica rade za trećega:
Nas dva brata za slijepog Gjurgja,
I još k tomu za te, naša majko,
Koja si nas dosta ucvilila
Sve gladeći mazunika svoga.
No podaj nam očevinu našu:
Dieli pravo, tako bila zdravo!"
Kada majka riječ razumjela,
Suze roni, pa doziva Gjurgja:

„Ajde amo, čedo moje drago,
Evo su te braća ostavila
I na te mi zamrzila ljuto;
Al te majka ostaviti ne će,
Dok u njojzi živo srce bije."
Al Nikola brže prihvatio:
„Pazi dobro, naša stara majko!
Koju sada na grudima griješ,
Ujest će te iz potaje guja:
Gjuro troši i naše i tvoje
Dijeleći zabogarim blago.
No podaj nam očevinu našu,
Da svoj dio barem iznesemo,
Da i tebe, mila naša majko,
Prehranimo glada i nevolje,
Kad ti Gjuro sve raznese blago."
Al im majka oštru riječ reče:
„Na čast vama hrana i obrana,
Medju nama više stanka nema:
Ponesite, što vam srce traži,
Dobit ćete zemlje i imanja:
Nek vam bude sretno, blagoslovno!
Al mi u tog ne dirajte sina,
Jer tako mi svete slave božje,
Ako l' njemu učinite krivo
Za života il po smrti mojoj:
Prokleto vam od matere bilo!"

Onda majka, srca ucviljena,
Stade dielit očevinu blago:
Divne njive, vinograde rodne,
I pitome pokraj mora gaje,
Maslinike, zelene pašnike,

Krotka krda, stada ugojena,
Dva dijela sinovima dvama,
A dva sebi i slijepom Gjurgju.
I suviše Peri i Nikoli
Daje blaga po tri sta dukata,
Neka rade, neka kuću grade,
I nek im je s Bogom blagoslovno.

I odoše sinovi iz dvorâ,
Na daleko kuću sagradiše,
Od svoje se odmetnuše majke:
A ona im osta samohrana,
Samohrana uz slijepa sina. —
Nije dugo potrajalo vrieme,
Al Nikoli Pero govorio:
„Malo nam je ovo sirotinje;
Već da hoće da nam umre majka,
U svijet bi Gjuru otjerali
I njegovo prisvojili blago."
Al Nikola Peri odgovara:
„Propadosmo smrti čekajući,
Ne će majka skoro umrijeti.
No hajdemo da mi zavadimo
Našu majku i onoga sliepca,
Ne bi li ga otjerala majka,
Nama dala sve Gjurgjevo blago,
Il da joj ga lukavo otmemo."
Tako braća medju sobom zbore,
Pa poruče svojoj staroj majci,
Kako ih je srce zaboljelo,
Što su svoju ojadili majku
I svom bratu žao učinili.
Mole majku, nek ih k sebi pusti,

Da joj ljube i čelo i ruke
I pred njome padnu na koljena,
Nek ih stara blagoslovi majka,
Da na njima kletva ne ostane. —

Bože mili, srca materina!
Uvriediš ga, oprostit će rado,
Izraniš ga, rane će zarasti,
Te ne vidiš niti brazgotine.
Milo majka dočekuje sinke,
Ruke širi, na grudi ih stište,
I ne da im pasti na koljena;
Od radosti sve kroz suze šapće:
„Jeste l' mi se povratili, djeco?"
„Jesmo, majko, kletve nas oprosti."
„Ja ju skidam, blagoslov vam dajem,
Rad slijepog vašeg brata Gjurgja."
Pa privodi slijepoga Gjurgja,
Da se i on s braćom poizljubi,
Ali Gjurgju čudno oko srca,
Smrknuo se, ništa ne govori.
Te sjedoše večer večerati,
Večerati, rujna piti vina.
Stara majka Gjurgja nagovara:
„Kucni mi se, moje čedo drago,
S milom braćom, da se pomirite.
Pijte, djeco, i veselite se,
I evo vam od dvorova ključi,
A ja stara na počinak idem."
To su braća jedva dočekala.
A kad bilo noći o ponoći,
Smame Gjurgja u podrume dônje,
Da tobože ne smetaju majci,

Kad pjevaju i provode šale.
Miješaju svakojake trave
I makova soka uspavača,
Ne bi l' brata omamili živa.
Pije Gjuragj na mahove silne, —
Da l' od tuge ili od veselja? —
Pije Gjuro pa se ponapio,
Na zemljicu spustio se crnu,
Te mi zaspa kô zaklano jagnje.
Kad to vidje Pero i Nikola,
Iznose ga iz podruma dônjih,
Sudovima čepove odbiju,
Te ispuste ono rujno vino.
Vade Gjurgju iz džepova ključe,
Pa se veru do odaja majci,
Kovčezima brave otvaraju
I pokupe gotovinu blago;
Pa uprte Gjurgja na ramena,
Odnesu ga nasred druma biela.

Zasinula mjesečina sjajna,
Svu noć sjaji na slijepog Gjurgja,
A on spava nasred druma tvrda,
Kô uz majku na postelji mekoj. —
Kad u jutru sunce ogranulo,
I stara se probudila majka,
Misli jadna, Gjuro uz nju spava,
Pa ga zove: „Ustaj, Gjuro dušo!"
Al se nitko ne odziva majci.
Skoči majka, na zlo naskočila,
Zove, traži po svem dvoru svome,
Al zaludu: nema milog sina.
A kad sidje do podruma tužna,

Mal da nije na zemljicu pala
Od zadaha prolivena vina;
Pa povika iza svega glasa:
„Tko to bješe, da od Boga nadje?"
Pa istrči pred bijele dvore.
Uprav majka dvorima na vrata,
Ali Gjurgja vode dva čobana.
Sumoran je, klecaju mu noge,
I gologlav, raskuštrane kose,
A lice mu sjetno neveselo.
Kad ga vidje ostarjela majka,
Kameni se od golema čuda
I svom sinu riječ progovara:
„Na zlo, sinko, s braćom vino pio,
Na gore se nakitio vina!
S braćom si se svu noć veselio,
— Pa neka si, i pravo je bilo, —
Ali čemu ne ostaste doma,
Nego vas je izmamilo vino,
Da po noći dvore ostavite,
Pa su došli nazlobni nam ljudi,
Ispustili iz sudova vino,
Golemu nam štetu učinili!" —
Ali Gjuragj tužno odgovara:
„Ubij mene, mila majko moja,
Ja od svega ništa ne razbiram.
Mi sidjosmo u podrume dônje,
Da tvojega ne smetamo sanka;
Pio jesam, pa se ponapio,
A sve drugo, što mi pripoviedaš,
Moja luda ne dohita pamet:
To će bolje moja braća znati."
Pa on stade misli prevrtati:

Tko to bješe, te ispusti vino.
I zašto ga braća ostaviše,
Da ga sama tako kara majka.
Misli Gjuragj, pa u sebi šapće:
„To su moja braća učinila
Od obiesti i od puke šale.“
Al još ne će da pokrivi braće,
S majkom ide u odaje gornje.
A kad majka plahi pogled svrnu
Na kovčege, gdje počiva blago,
Al na njima brave otvorene:
Sve je pusto pokradeno blago.
Onda majka žalosna i gnjevna
Nemilosno sina svoga kara:
„Ta progledaj, jada ne vidio:
Kuća nam je eto iskopana,
Iz kovčega nestalo nam blaga!
Čim će sada tvoja stara majka
Prehraniti i tebe i sebe?
A možeš li stoku timariti,
A možeš li orat i kopati,
Ti nejako moje čedo sliepo?
No hajdemo miloj braći tvojoj,
— Sva je sreća, te se izmirismo; —
Braća su ti srca milokrvna,
Hranit će nas i radit će za nas...“

Al kad Gjuragj majku razumio,
Vidje jadan, da tu nema šale,
Vidje zlobu i nenavist bratsku,
Pa ne može srcu odoljeti,
Već plačući svojoj veli majci:
„Stara majko, Bog te ne ubio,

Te ne vidiš kod očiju zdravih:
Tko bi drugi ispustio vino,
Ostavio mene na pô ceste;
Tko bi znao, gdje mi ključi stoje,
Tko bi znao, gdje počiva blago,
Do li ona dva nebrata moja?“
Al mu majka riječ preuzima:
„Ta ne luduj, moje čedo ludo!
Vino ti je pamet odnijelo.
Ako su nas ostavila braća
I svoj dio potražila za se,
Dosta sam im učinila krivo
Sve zbog tebe, nezahvalni sine!
Pa sad hoćeš, da je tvoja majka
Porodila pustahije klete!
Da nijesi toga govorio,
Jer ako te tvoja braća čuju,
Ne će htjeti ni da znadu za nas.“

Ali Gjuragj na koljena pada
I moli se Bogu velikomu:
„Daj mi, Bože, nebesko znamenje,
Da se moja osvjedoči majka.“
Onda skoči na noge lagane
Preobražen duhom i tijelom,
I zavapi glasom velikijem:
„Bože pravde i istine vječne,
Koji jedin ljudske tajne znadeš,
Ne slušaj me, ako zborim krivo;
Tebi tužim dva nebrata svoja!
Čuj me, Bože, sliepa sirotana:
Ako su me braća ucvilila,
Zavadila s mojom milom majkom,

Ispustila sudovima vino,
I pokrala blago materino:
Ti obori pravdu svrh nebesa
Ovog časa na grješničke glave:
Prokleto im ovog svieta blago!“

Al da vidiš čuda golemoga!
Zaurlao vjetar sa planina,
I nagoni oblačine crne:
Stade tutanj gromova nebeskih,
Sievaju iz oblaka munje,
I strijele udaraju žarke;
Zemljica se u stožeru trese,
Zaljulja se, puče naokolo,
A navali uzburkano more,
Burne vale do nebesa valja,
Te poklopi i zemlje i kuću
I nebraću pokopa u sebi.

Strepi Gjuragj, na koljena pada,
I doziva milu majku svoju,
Al Gjurgjeve nema više majke:
Stvorila se ptica kukavica,
Kukajući leprša po sobi,
Tužno trepti sinu oko glave,
Kano da ga hoće da poljubi,
Pa kukajuć izleti iz dvora.
Spozna Gjuragj, što mu bi od majke,
Pa on strže svoje odijelo,
Smućen slazi sa tih pustih dvora,
Prsi bije, uzdišući šapće:
„Šta ću samac na tome svijetu?“
Dohvati se svog zelenog gaja,

Dva je dana kajao grijehe,
A treći si prestavio danak,
I poleti Bogu u visine
Nevin patnik ovoga svijeta. —

Vjekovi su uminuli mnogi,
Al i danas Košljun otok stoji
Sred sinjega hrvatskoga mora
I svjedoči ovu priču staru.
Gdje je bila kuća staričina,
Tu je crkva preblažene Djeve;
Pokraj crkve samostan je stari
Zadužbina hrvatskih knezova,
Frankopana, živjela im slava, —
A u njemu skromni samostanci
Poste, mole, milostinju diele
I putnike dočekuju rado.
Gdje je Gjuragj one noći tužne
Nasred druma bez svijesti ležô,
Tu je tjesno burno i tijesno,
Boje ga se veliki brodovi
I ne mogu da u luku stignu.
Sva priroda lice izmijeni,
Samo osta onaj gaj zeleni,
Gdjeno se je prestavio Gjuragj, —
A u gaju o Gjurgjevu danu
Tužno kuka sinja kukavica:
„Kuku majci bez čestite djece,
Teško bratu uz nebraću hudu.“

Tri sestre.

Stvorac višnji u dobroti vječnoj
Kad na zemlji nastani čovjeka,
Tri je čeda svoga milosrdja
Biednom ljudstvu na utjehu dao.
Vjera sveta, prvo čedo božje,
Sa nebesa došavši med ljude
Prva ih je u zemaljskom raju
Ožarila žarom iskre božje:
Podigla je dušu čovjekovu
Do nebesa, do izvora njena;
Naučila putnika na zemlji,
Da mu zemlja zadnji stanak nije;
Naučila pogledati vedro
S pouzdanjem k Stvoritelju svomu,
Ne očajat, kad nevolja tare,
Ne poniet se u velikoj sreći,
Ljubit Boga, ljubit brata svoga,
Dobro tvorit, bježati oda zla,
I uživši ovoga se svieta,
Na drugome spokojište steći.
Možeš naći narod bez gradova,
Bez države, bez zakona stalnih,
Bez prosvjete i uljudbe veće,
Al bez vjere, — makar kakva bila, —
Ne ćeš naći naroda na zemlji.
Nema toga, koji ne zna Boga,
Ni čovjeka, koji njega nieka,
Do li ludjak što u srcu veli:
„Nema Boga ni u Boga vjere."

Drugo čedo, čovječanstvu dano,
Prosvjeta je, mladja sestra Vjeri.
Nije ona poput sestre svoje
U potpunoj zasinula slavi:
Tiha, skromna djevojčica mala
Uz prvoga čovjeka je stala,
S njime rasla, trudila se s njime,
Um je njegov dobru navraćala;
Združila je ljudstvo u plemena,
A plemena u narode moćne;
Narodima države je dala,
Državama zakone stvorila,
Ljudsku pravdu i poredak stalni
Uredila k općoj dobrobiti.
Čovjeku je pokazala pute
K pravom znanju i spoznanju svieta,
I učeć ga, što je nekoč bio,
K napretku ga svedjer silno vuče.
O Prosvjeto, divno čedo božje!
S Istoka si ti na Zapad došla,
Ustalila život Europi,
Pa sad Zapad samo dug svoj vraća,
Prenoseći tekovinu tvoju
U istočnu tvoju postojbinu.
I gle, čedo, Providnost je htjela
Namjestiti Srbe i Hrvate
Na medjašu dvaju tih svietova,
Kud je tvoja prohodila slava.
Hitjela si, neumorna nikad,
Da sjedišta na daleko nadješ,
I prohujav preko naših strana
Malo da nas zapustila nisi,
I predala zagrljaju smrtnom.

A mi tebi što vratismo za to?
Branismo te, da ti dobro bude,
Gdje god bila, gdje god boravila,
I dok drugi, sretniji narodi
U svoje te uvedoše dvore,
Mi smo bili nedobitna straža
U koljebi, drvenom čardaku;
Tužna srca gledali smo na te,
Hrabrom rukom vojevali za te:
Divio se i Istok i Zapad
Silnoj snazi malenog naroda,
Divio se, i priznanje davô
Bojnoj slavi i vještini našoj.
Al kad minu vrieme vojevanja
I nestade straha od dušmana,
Zapad gordi zaboravi na nas:
Prezirô nas, barbare nazivô!
O Prosvjeto, ne daj da nas ruže:
Ti si eto vratila se k nama,
Pa svjedoči Bogu i istini,
Koliko te željno dočekasmo:
Svuda tebi hramove digosmo
I dižemo svakim danom nove;
U njih udji i gospoduj slavno!
Ti preko nas tek na Istok možeš,
Preko zemlje i naroda našeg:
Učvrsti nas ti u zvanju svetom,
Da po tebi dužnost ispunimo,
Časno mjesto sebi osvojimo!

Treće čedo, vilinska Ljepota,
Tko će reći, kad je ljudstvu dana?
Je l' u raju il u pustom kraju,

Je li u snu ili je na javi,
U maštanju il u zbiljskom liku?
Od vajkada pratila si ljudstvo,
Al te dugo prepoznali nisu:
Tvoje sestre, Vjera i Prosvjeta
Gospodstvo su osvojile svieta,
Tvrdi zakon istine i dobra
Ustalile, nametnule ljudstvu;
A ti čedo, stidna, osjetljiva,
Hotjela si, da te srcem traže
U slobodi nevezanoj stegom;
Pa što više, božanstveno tielo
Zastrla si trostrukom koprenom,
Da ne vide, koliko si divna,
Da sa tebe ne smute se ljudi.
Samo jedan u drevnini narod
Umio je tu koprenu dići
I pokazat zadivljenu svietu
Sve oblike divnoga ti tiela:
Malen brojem, a djelima velik
Grčki narod prvi te upozna
I besmrtnim djelima umjeća
Objavio tvoju vladu svietu.
Tvoja vlada tiho, polagano
U slobodi ljudske mašte živi,
I dok bude svieta i vjekova
I čovjeka, štovatelja tvoga,
Žrtvenik će u svom srcu gradit
Tebi, djevo, tebi, čedo božje!
Evo i mi tebi se klanjamo,
Obazri se i pogledaj na nas!
Liepa nam je domovina mila:
Sinje more, pune vilâ gore,

Vedro nebo, vedra su nam srca,
Krasne žene, ljepote djevojke,
A junaci kano gora čarna;
Divne su nam pjesme i popievke,
Krasan narod, krasni običaji,
Krasna djela rukû mu vještine!
O Ljepoto, kod nas se nastani:
Imati ćeš, kud ćeš plandovati;
Svud po zemlji hramove ti dižu,
A pred svima Zagreb napried stupa.

Hrvatski pjevački savez.

a što slava i veselje
Posred grada starodavna,
Što će ljudstvo tako velje,
I naprava tako slavna?
Zastava se nova sveti,
I veliča savez naš;
Bože jaki, Bože sveti,
Da nam uspjeh djelu daš!

Oj, zdravo da si, grade bieli,
Hrvatstvo sve ti pozdrav šilje,
I s tobom ovu radost dieli,
Najljepše nudeć tebi smilje:
Ta gledaj samo, — sa svih strana,
Gdje Hrvat još je svoj na svom,
Već hiti četa izabrana

U mili tvoj gostovni dom!
Oj braćo, da ste i vi zdravo!
Ta to je krasno, to je pravo,
Da bratskom slogom dišu grudi,
Nek vidi sviet, da jesmo ljudi,
Nek vidi svak, da ima još Hrvata,
Da vjera nam je sjajnija od zlata.

Rudi „Zora" od istoči,
„Danica" ju navješćuje:
K nebu dignu svoje oči,
Duh ti danak naslućuje.
Kô što „Zora" i „Danica"
Viesnice su danu tom:
Gradovâ im tako lica
Svietle rodu hrvatskom.

Rode mili, ti žar jošte driemaš,
Za nepravdu jošte očî nemaš?
Tebe dušman bjesomučni kvači,
I rodjenu tvoju braću tlači,
Te u tvoje tielo posvećeno
Zaderô je pandže nesmiljeno:
Tvoje slave, tvoje djedovine
Dobar dio pod tudjinom gine,
A ti da si osudjen vjekoma
Bojati se koječijeg groma?!
Ni Prometej vrh pećine tvrde
Ne podnese viekom ljage grde:
O, i tebi sjajna rudi zora,
Danica ti trepti vrhu dvora, —
Daj se preni u svakome dielu,
Reci svietu istinu si cielu:

Ti da s braćom skupa želiš biti,
Za njih svoju da ćeš krvcu liti;
S njima dići hrvatsko nam ime.
I sve što nas jošte veže s njime:
Stara prava, pjesme naše stare,
Od starine plemenite dare! —

Čuj „Slavuja“, gdje biljiše,
Čuj gdje „Zvono“ milo zveči,
I „Sokola“, gdje uzdiše,
I gdje „Jeka“ tajno ječi!
Četir razna glasa tako
Čudnovati daju sklad;
Da li dvojiš, pitaš: kako?
Vidim, da si saznat rad!

O pjesmo hrvatska, ti jesi
Slavuja piev, koj' tiho i duboko
U srce dira, — čini, da nam oko
Od radosti se suzom kriesi!
Tvoj glasak mili zveči
Kô zvona glas posvećena:
U duši jad nam lieči,
Kô slatke sreće spomena. —
Čovjek putnik,
Na zlo slutnik,
Svomu domu
Pospješuje korak plah:
Već davno on je u sviet pošô
Odoljet roda nevolji,
Pa sad je s malo blaga došô,
Da dieli svojim po volji, —
I vesel stupa već pred selo! —

Al što mu tako muti čelo,
Što tako plaho stade?
„Ta dugo već je sama ona —
Da l' živi jošte, vjerna je l'?
Šta mila djeca rade?“
Tada zvona
Glas poznati sa zvonika
Na večernji pozdrav zove:
A vjernikâ
Družba složna kleči,
Do nebesa glas im pjesme ječi!
Putnik sluša — i poznaje,
Starog zvona jeka da je,
Čuje gdje mu žena poje
Usred kruga djece svoje, —
Pa razdragan putnik kliče:
„Živi žena, jošte mi je vjerna,
Dok se ori takva pjesma smjerna!“

Ori se, pjesmo hrvatska ori!
Dok nam je tebe — nijedna ruka,
Ničija sila ne mož' da sori
Naroda našeg. Naša će muka
Nevolje svake riešiti nas,
Naše nas pjesme tješiti glas.
Ti budi, što jesi: slavuja pjev,
Ti budi posvećena zvona zvuk,
Ti budi nam tajna jeka,
U dušah nam ječi do vieka.
I kano soko
K nebu visoko
Ti leti: — i bistro oko
K suncu slobode i prosvjete diži:

K sunašcu tome narod približi!
Eto „Javor“ s njime „Lira“,
K našoj slavi složno hrli;
I gle čuda — posred pira
Gdjeno „Davor“ „Vilu“ grli.
„Davor“ junak „Vilu“ mladu
Zaručuje u taj mah,
„Javor“ s „Lirom“ u tom skladu
Pjesmom slavu pratit zna.

Ej Davore, naš Davore!
Mudro činiš, te se s vilom družiš,
I svojom ju vjerenicom zoveš!
Dosta si nas, Davore, odavna
Bojnim kopljem proslavio svuda,
Bojnim kopljem, s kog junačka slava
Hrvatskoj će dok je vieka cvasti.
Ali skupo tâ nas slava stoji,
Za nju pitaš i krvi i blaga!
I dadosmo, ne žalismo nikad,
Slavni bjesmo po cijelom svietu;
Al nam kuća bila òpûštena,
A u kući bieda i nevolja, —
Vide ljudi, ne vjeruju nikad,
Sam Bog znade, što smo sve podnieli!
S tog, Davore, zemlja nam hrvatska
Raduje se, videći gdje vilu
Kano vjernu vjerenicu grliš.
Bacaj koplje, mač od bedre paši,
I odloži biesna boja želju:
Što će buka, što li pokolj ratni,
Gdje se slavi pirovanje slatko?
Ali prije, nego li ga baciš,

Uzvitlaj ga visoko nad glavom:
Strah i užas dušmaninu našem;
Jošte jednom bojnim kopljem mahni,
Jošte jednom k slavnom ratovanju,
Koje danas u Evropi staroj
Mladi narod do slobode vodi!
Pa kad tako satáremo vraga,
Što nas muči do četiri vieka,
Ti uzadji na Velebit goru,
Te u sinje i debelo more
Baci koplje, slavi pirovanje
I zagrli vjerenicu svoju:
A tebi će javor-gusle glasne
Uspomenu u narodu čuvat,
I uz lire plemenite zvuke
Mlado pleme, jedne majke sine,
Slogom vodit u hrvatsko kolo! —

Eto „Sloge“ dubrovačke,
Zagrebačkog „Kola“ eto,
Juga grudi te junačke
Uspomenâ ime sveto:
Divno li je pogledati
Gdje uz brata stoji brat,
Gdje se grle svi Hrvati,
Gdje već rodu kucnu sat!

Dubrovnik — Zagreb!
Dva slavna imena i sveta,
Kieh zvuci slatkom nadom
Potresuju hrvatsku grud!
Dubrovniče, hrvatskih si gradov' kruna,
Tvoja knjiga hrvatske je slave puna,

Veleume ti si svemu svietu dao:
Jošte nije tvoj hrvatski ponos pao,
Već kô fenić iz pepela ti se dižeš:
Prošlost slavnu na sadanjost ti nam nižeš;
A u nizu tome Zagreb — divna sjaja —
I sadanjost i budućnost s tobom spaja!

Ajde „Slogo“ dubrovačka
U kolo se hvataj naše,
I družino sva pjevačka,
Koju ovaj savez paše:
  Zastava se nova sveti,
  I veliča savez taj,
  Pjesmom valja pouznieti
  Radosnoga dana sjaj.

Tako tebi pjevački je savez
Varaždine, gostoljubni grade,
Namienio pozdrav bratskih grudi!
Tako shvaća ovog dana znamen,
Gdje te vidi prevesela srca,
Da si hrabar na braniku borac,
Da Hrvatstvom ponosiš se svojim.
A sad nek se slast veselja širi,
Zamnievaju gostoljubni dvori,
Nek se pjeva, igra, pleše, zbori,
Jednim glasom ore grla bratska:
„Živjela nam do vieka Hrvatska!“

Pozdrav kralju.

Himna o dolasku Nj. Veličanstva Franje Josipa I. u Zagreb 1895.

Dobro došô, svietli kralju,
  Nek Te sreća prati;
Iskren pozdrav danas šalju
  Vjerni Ti Hrvati!
Kad na ovu zemlju vjernu
  Tvoja stupi noga,
Poslat ćemo molbu smjernu
  Dvoru višnjeg Boga:
Bože, čuvaj snagom svom
  Našeg kralja, njegov dom!

Glavni grad se zemlje ove
  Širi od miline
I u svoje krilo zove
  Zemlje naše sine:.
Danas kralj u gradu glavnom
  S cielom zemljom zbori,
Nek u cielom rodu slavnom
  Jedan glas se ori:
Blagoslovi, Bože, râd,
  Da nam cvate glavni grad!

Blagoslovi kralja, Bože,
  Grad i zemlju štiti,
Kad se naša srca slože,
  Bedem ćemo biti!

Unuk vriedan pradjedova
  Dičnom stazom kroči,
Staru vjernost od vjekova
  Hrvat Ti svjedoči:
Blago, život svaki čas
  Sve za milog kralja spas!

Petru Preradoviću

o prenosu kosti u Zagreb 1879.

daj mi silu divna slova,
Kô grom da rieč mi ori,
Raspali burna prsa ova,
U plam, što vječno gori!

Daj, vilo, daj mi danas pjesmu
Kô munje što su traci,
Duboku kano srca česmu,
Visoku nad oblaci.

Bî noć! Svud gusta tama
Steraše rodom krila,
Samovala nam vila sama,
Nad grobom suze lila.

Tad on, kog danas svete moći
Sred našeg stoje stana,
S tihana diže glas sred noći:
Oj „Zora puca, bit će dana!“

I puče zora! Hrvat slavni
Prah strese s teška groba:
Vjekova sjaj mu sinu davni,
Hrvatstvu slavno doba!

Bî čas, kad nemar narod shrva,
Da tudjim putem krene,
Kad gasnu ona iskra prva
U tudje magle sjene.

Tad on, kog rano sudba kleta
Priećaše otet nama,
Svog „Putnika“ iz tudjeg svieta
Sred našeg posla hrama.

Kô on i narod spozna tada
I putnikom se vidje,
Bez Hrvatstva da za njeg nada
Ne cvjeta svietom nigdje!

Bî vrieme, kad nas stigli jadi,
Kad brat se prio s bratom,
Gdje brat o glavi bratu radi,
Na propast svim Hrvatom.

A on, kô blagi angjel s neba,
O „Braći“ pjesmu pjeva,
Pokazujući, što nam treba,
U dušu melem ljeva.

I kako blažit prijatelja
I ljubit dom i ljubu,
I kako smirit tisuć želja,
Nadvladat zemnost grubu;

I kako mrtve svoje štovat,
Uznosit slavne ljude,
Na prošasti budućnost snovat,
Da narod sretan bude.

I kako pjevat pjesme divne
Slobode, božjeg dara,
I kako gonit vrage kivne
Hrvatskog od oltara! —

Oj duše silni! Gledaj danas
S visina amo dolje:
Po želji tvojoj već i za nas
Nadošlo vrieme bolje!

Svud ore glasi pjesme tvoje,
Svud narod sviestan radi,
Što ima, rado prinesô je
I tebi spomen gradi.

Al ljepši nego mramor-kamen
I svega svieta slava
U dušah naših gori plamen,
Božanska iskra prava:

Oj slava tebi! Kô nebesnik,
Za tebe miene nije!
Preradović naš prvi pjesnik
Medj nama uviek žije.

Kod Preradovićeva spomenika.

1895.

Najbolji je mir, —
Al njega Bog uživat može
U vječnom blaženstvu; — a čovjek
U borbi traži savršenstvo.
U borbi toj se natječu junaci,
Prvaci slavni stječu čast i slavu;
Al tko se pjesmom izdigne nad druge
Kô slavni junak naš Preradović,
Najnježnije mu odaju se časti:
Tog narod u svom srcu nosi
I vjenča dičnim lovorom,
Tom kipe diže kano borcu
I pobjedniku u Olimpiji!

Dok Dubrovnik bî
U pjesničkome natjecanju,
Prvaka Gundulića rodi,
Po njemu steče slavu;
Doživjeli smo u rodnom mu gradu.
Otkriće slavnog njegovoga kipa.
A za njim drugo natjecanje nasta:
U pjesmi našoj svanu pučki kroj,
Pojavila se druge vrste borbe,
Al u njoj Kačić pobjednikom osta;
U Makarskoj mu spomenik,
U Zagrebu mu odraz kipa
Svjedoči ljubav roda hrvatskog.

A evo treći put
Pohitio si, slavni rode,
Da slavnog vjenčaš sina.
Veseli mi se, Dubrovniče drevni,
I postojbino starca Milovana:
Preradović u svojoj pjesmi spaja
Sa svježom snagom duha narodnog
Svu skladnost, otmjenost, milinu
Od tvojih, slavna Dubravo, pjevača.

Veseli mi se, rode hrvatski!
Ta onom kip se diže, štono
U ponoć narodnoga mrtvila
Iza sna sluša gusle djeda svoga
Gdje zvuče: „Zora puca, bit će dana;"
Probudilo ga novog dana sunce,
I on u sierku ilirske nam zore
U skladne žice djedovskih gusala
Kô drevni kralj u harfu udaraše.
Odnjihao ga prvi osvit rujni,
Zadahnuo ga duh slobode silni.
I Rim i Grčka um mu prosvietlili,
A ljubav k rodu srce mu zaniela,
Da ljubi sve, što drago je Hrvatu,
Veliča dušom sve, što slave vriedi:
Da bude prvak novovjeke knjige,
Da pjeva ne za jedan stalež, jedan sloj,
Da pjeva cielom rodu hrvatskom!

Zar ne čujete, kako zveči svud
Po dolini, po gori pjesma:
Il pjevô Bogu, nad kraljeve kralju,
Il tajnim silam majke prirode;

Il domovinu, dobru majku našu,
Uznosio nad svega svieta kraje;
Il ljubav pjevô, srca svoga boli,
Il prijateljstvo, žića našeg sunce;
Il slavne žive vjenčô lovorom,
Il milim mrtvim spomen činio;
Il pjevô slavu roda hrvatskog,
Il crtô sudbu silnoga Slavjanstva:
Svud složan pjesmom, vjeran rodu svom,
Svud velik, divan, nedostižan on!
Kô silni vali svete rieke Ganga,
U kojim biednik griešno tielo kupa,
Poezija mu bistrica je sveta,
Da strasti duše svoje čistimo.

Iz ove čiste, plemenite strasti
I ovaj kip je nikô divni!
Gle, jedna plemenita duša
Poklonila ga ovom glavnom gradu,
A grad ga predô cielom narodu:
I dokle bude roda hrvatskog,
Dok bude stajô ovaj divni grad,
Dok jedne bude plemenite duše:
U duši našoj tvoj će živjet duh,
U ovom gradu tvoj će stajat kip,
U narodu ti viekom cvasti slava!

Sve za vjeru i za domovinu.

U slavu posvećenja stolne crkve djakovačke dne 1. listopada 1882

Pojmo slavu Boga pobjednika!
Rod hrvatski, što ga povjest pamti,
Bojak bio teška mučenika
Za slobodu i za sveti krst.
Pobiedismo, al pobjede dika
Zvjezdica je, što na nebu plamti,
Koju stvori vječne sudbe prst.
Jest, Gospode, Ti si vrh nas stajô,
Slao na nas duha svog vedrinu,
U jedinstvo srca si nam spajô:
Sve za vjeru i za domovinu.

Vjeran svojih pradjedova krvi
Danas Hrvat k prosvjeti koraca,
Na istoku pobornik joj prvi,
Sa zapadom zlatni joj je most.
Sve što zloba sa vremenom smrvi,
U zaborav što god nam pobaca,
Sve to diže naša radinost!
Crkve božje, palače umieća
Složnim radom krenu u visinu;
Znanja hrame stvori i poveća:
Sve za vjeru i za domovinu.

Veseli se, o hrvatska mati!
Sin Tvoj prvi, kolovodja roda,
Sjajnim djelom trude svoje zlati,
Veličanstven danas slaveć god.

S njeg će ime u vieke mu sjati,
I kraj sviju zgodâ i nezgodâ
Spominjat će zahvalni ga rod;
Sred Djakova, njemu milovanja,
Stolni hram se po njem Bogu vinu,
A po hramu divna rieč ozvanja:
Sve za vjeru i za domovinu.

Gle, kako mu lice žarom gori,
Do nebesa vedra duša leti;
Razliežu se slavom božji dvori,
Sva Hrvatska k nebu šalje glas.
Divni glase, po svem rodu ori:
Biskup danas svoju crkvu sveti
Svomu rodu na vječiti spas;
Onaj biskup, što za sveg života
U svakome pokazuje činu,
Kolika je raditi divota:
Sve za vjeru i za domovinu.

Višnjem Bogu crkvu posvećuje,
Radujuć se svečanomu danu,
I tebi ju, rode, namjenjuje
Zaštitnicom divna zvanja tvog.
Ne uzmiči od te bujne struje,
Njom ćeš stići metu obećanu,
Jamac ti je: tvoja sviest i Bog.
Napried rode! Tko će da te svlada?
Takvi borci sa svieta ne ginu;
Napried rode! Radi kô do sada:
Sve za vjeru i za domovinu.

Mihovilu Pavlinoviću.

(† 18. maja 1887.)

Leti, pjesmo, preko rieka, gora
Do sinjega hrvatskoga mora,
I kô ptica, tužna lastavica,
Kud ćeš proći pokraj kolibica,
Mimo dvore hrvatske gospode,
Ti zapjevaj sjetnim glasom bônim,
S koga tuga u srce nas bode,
Svako srce takni čuvstvom onim,
S koga majka plahe suze roni,
Kad joj čedu zadnje zvono zvoni.

Plači pjesmo; plače otadžbina:
Premiloga izgubila sina;
U svom krilu žalosna će mati
Vjernu sinu mekan zaklon dati.
Al kad, pjesmo, do tog dodješ groba,
Stisni srce, pa ne roni suza:
Junak ovaj sred dušmanskih zloba,
Sred progona i prietnja i uza
Nikad jedne suze ne proplaka:
Ne plač' ni ti na grobu junaka.

Ne smetaj mu blaženoga sanka;
Već kô lasta jutru od uranka
Pa do noći milo mu žubori,
Nek mu slava po svietu se ori;
Nek mu duša sred nebeskih dvora
S milim rodom po tebi se spaja,

Nek nam šalje nove snage zgora,
Da nam srce nikad ne očaja;
Nek se svatko lati svetog rada,
Ne tužeć se, makar i sam strada.

Čuj nas, Miho, i podaj nam snage,
Da sliedimo vazda tvoje trage,
Da nam ljubav rodu svako doba
Vjerna bude, kô tvoja, do groba;
Daj da svatko u svom zavičaju
Junak bude, kô što ti si bio,
Da svi kraji iz sna poustaju,
Jednom cilju krene narod cio,
Kô što s tebe, iz Podgore lava,
Dalmaciji sinu stara slava.

Daj nam snagu značaja i čina,
Tihu skromnost gradjanskih vrlina;
Daj nam silu rieči poput groma
Na obranu hrvatskoga doma;
Daj nam vjeru, uzdanje u Boga,
Što je tebe kriepilo u radu;
Daj da braći vodjom bude sloga,
Te se nadju u divnome skladu,
Kô što, Miho, sva Podgora tvoja
Ne ostavi tebe posred boja.

Onda ćemo, Miho, vojevati,
Brat do brata u oružju stati;
Pa da vidiš čuda i veselja,
Tvoja će se ispuniti želja:
Pobratimstvo, o kom brat ti Luka
Pjesmu pojuć mladost vam proslavi,

Na hiljade spajati će ruka
I narodni primit izraz pravi:
Sve za vjeru i za domovinu,
Bit će geslo svakom našem sinu.

Poći ćemo širom otadžbine
Svuda goneć mrtvog mraka tmine:
Ustaj, dušo, ustaj, mili rode
Do jedinstva, moći i slobode!
Ustaj, rode, blagoslov te prati
Svih vjekova, prošlih i budućih;
Prošle jade treba okajati,
I učvrstit život nastajući;
S mrtvima nas spomen veže živa,
Na mladjima nada se osniva.

U toj borbi, Miho, svako doba
Dolazit će i do tvoga groba
Haran narod, da ti priča zgode
Svoje slave, sreće i slobode;
A na grobu čedna pjesma ova
Poput laste stanak svoj će naći,
I dok bude svieta i vjekova,
Pjevati će jedne krvi braći:
Što smo silni, što smo složni, svoji,
I Mihi se u zaslugu broji. —

U slavu tristagodišnjice

Ivana Franjina Gundulića.

Gdje je ono, Dubrovniče, vrieme,
Kad je Tvojih do tri sta brodova
Raznosilo slavu stiega Tvoga
Po svih morih svieta širokoga?
Gdje su dani, Bogom darovani,
Kad si jedin od hrvatskog svieta
Uživao sreću i slobodu,
A mi drugi dok smo na braniku
Pustu silu nosili na maču,
Za slobodu bez slobode svoje
Ubirali samo pelin gorki:
Ti kô voćka zlaćane slobode
Rodio si plodom obilatim
Učenjaka, državnika dičnih,
I pjesnika vilom milovanih!

Minu vrieme, Dubrovniče slavni:
Potres Ti je oteo bogatstvo,
Tiranin Ti ugrabi slobodu,
Ojadi Ti život u korienu;
I život bi dodijao Tebi,
Nestalo Te iz pameti ljudske,
Da nam nisi vječno blago dao
U baštinu zahvalnog potomstva.
Ter gle čuda! Iz pepela Ti si
Životvorni oganj raspirio,
Udahnuo njime život novi
Zamrlome narodu hrvatskom;

Postojbina Ljudevita slavnog
Tvoje djece râd je prigrlila,
I na suncu ogrijav se Tvome,
Uždi svjetlo cielomu narodu,
Nek nam sjaje, dok nam vieka traje!

Dubrovniče! Nema časa toga,
Da se Tvoje ne spominje ime:
Ali danas kakvo je veselje,
Kakva slava po narodu cielom?
Rodjendan je prvog sina Tvoga,
Što pred tri sta ugledao ljeta
Svjetlo Božje usred slave Tvoje:
Prvi sin Tvoj i najbolji pjesnik,
Koji Te je pronio po svietu,
Sedam puta upravljao krmom
Slobodnoga Tvog državnog broda.
Muž taj slavni, koji nas je prvi
Raspalio žarom duha svoga,
Zaslužuje svaku počast našu,
Zavrjedjuje i u ime Tvoje!

Zar ne čuješ, kako u „Dubravci“
Žarkom dušom Tvoju pjeva slavu,
Kako divno, kako uzneseno
O slobodi Tvojoj zlatnoj zbori,
I kô što Te drugi pjesnik prozva,
Da si kruna hrvatskih gradova,
Tako Ivan u „Dubravci“ svojoj
Krunu Tvoju iskitio zlatnu
Sve biserom i dragim kamenjem!
A čuj, „Osman“ što Ti njegov kaže:
„Skupio sam cielu snagu svoju,

Ulio sam i srce i dušu
U to djelo, svoje milovanje,
Nek Ti bude dično spominjanje:
Što god zapad prosvjete imade,
Pokušô sam po njem da prenesem
U svoj narod, da ga preobrazim,
Da ga dignem, da ga uzveličam!
A da vidiš, kakva mi je ljubav:
Ne steže se na tu grudu zemlje,
Na to milo, prem maleno mjesto;
Ljubav moja od Adrije mora
Do pučina mraznih ledom seže;
Ljubav moja sve Slavenstvo grli,
I pjevajuć Vladislava poljskog,
Narodnog sam opjevô junaka,
Kako krepko za slobodu roda
Junak slavni u vremena bolja
Pod zastavu sokolove kupi
I razbija dušmanina kletog.
Oh da jednom iz grobnice svoje
Na dan svietli uzmognem izići,
Pa da vidim, gdje s' istinom stvara,
U „Osmanu“ što sam naviestio:
„Sav naš narod slobodan i slavan!“

To nam Ivan iz „Osmana“ priča.
A želiš li više, Dubrovniče?
Svako djelo Gundulića Tvoga
Rodoljuba i pjesnika kaže,
Kojino će iznad sviju drugih
Na priestolju sjediti za vieke:
Prvi pjesnik grada Dubrovnika,
Sveg Hrvatstva ponajveća dika.

*

Ali jao nama, ako ikad
„Suze sina razmetnoga“ budu
Ogledalom našeg jadnog stanja!
Ne daj Bože, kajanje da dodje,
Kako ga je Ivan predočio
U razmetnom sinu biblijskome;
Ne daj, ne daj obiesti ni žurbe; —
Triezna rada i sloge nam treba,
Da čuvamo djedovinu svoju,
Da množimo i da proširimo
Baštinjeno iz prošlosti blago,
Da s' ne damo, da se milujemo,
Da s' uzdamo, hrabro vojujemo!

Slavnomu pokojniku Ivanu Mažuraniću.

Umro 4. kolovoza 1890.

ek ilirska zarudjela zora,
Navjesnica hrvatskoga dana,
Al medju nas sa sinjega mora
Ti doletje kao ptica rana,

Da nam diku dopuniš „Osmana“,
„Čengić-Agu“ spjevaš divnog zbora:
Prvi pjesnik tužnoga Balkana; —
Al Ti pjesma zamuknu doskora:

Gromovi Ti sipahu se s usta
Na obranu hrvatskoga prava,
I vidajuć svome rodu rane

Nikad vješta ruka Ti ne susta.
Na grobu Ti narod kliče: „Slava“,
Hrvatino, pjesniče i bane!

Andriji Kačiću Miošiću

na dan otkrića njegova spomenika u Makarskoj.

m iz knjiga znanjem obogati,
Žarko srce božjim nadahnućem,
Duh narodni oblik ti uzajmi,
Najmiliji hrvatski pjesniče!
Pa čitajuć, što pričaju knjige
O sudbini braće jednokrvne,
Bistrim umom začeo si djelo,
Umjetničkim stvorio ga srcem
I narodnim zaodio ruhom:
Zapjevô si, starče Milovane
Slatkim glasom narodnih pjesama.
Zapjevô si kao prije nitko
Do naroda, učitelja tvoga;
Zapjevô si u vremena tužna,
Kad se malo u nas još pjevalo;
Zapjevô si pjesme uskrsnuća,
Kad na umor zvonit su nam stali.
Pa koliko um ti dosezao,
Tvoje srce još je veće bilo:
Njim si, starče, u zanosu svetom
Obuhvaćô svega roda grane
Tužne braće na slavenskom jugu:
Blažio ih u nevolji ljutoj,

Snažio ih duhom rodoljublja,
Uzdizô ih u očaju teškom
Do junaštva dičnih pradjedova.

I djelo ti ne bilo zaludu!
Koliko je od Stambula grada
Do Kotora na Jadranskom moru,
Što je zemlje od Bojane plahe
Do valova silovite Drave,
Dokle puče vlast jeziku slatkom,
Kojim tvoje zaoriše pjesme:
Tu se svuda tvoje ime sluša,
Tu se svuda pjesme tvoje glâsê,
Svuda tu te u srcima narod
Kano svoga apostola nosi.
Nit je bilo, nit će ikad biti,
Tko bi pjesmom ugodio svima,
Kô ti što si, starče Milovane:
I prije su pjevale se pjesme,
I velikih bilo je pjesnika,
Al oni su pojedince samo
Svaki svome omiljeli kraju;
Ti si prvi, koji razbi medje
Postojbine — male grude zemlje,
Ti si prvi, koji u vremena,
Kad se slabo i misliti moglo
O jedinstvu hrvatskog naroda,
Predstavljô si to jedinstvo duha
Jedne krvi i jezika jednog
I Bog dao, budućnosti jedne!

Taku diku narodnoga bića
Nosio je na srdašcu narod,

I kad god je dobre zgode bilo,
Na dan jasni nju je iznosio.
Evo danas, starče Milovane,
Spomenik ti od mramora diže,
Al ne zato, kao da već nemaš
Trajnijega u srcu spomena,
Koga vrieme uništiti ne će, —
Nego s toga, da ti vidljiv znamen
Kraj ostalih velikana stavi,
Da se čuje, da se razumije,
Kakva krv nam u žilama bije,
Da Evropa, ostarjela majka,
Mladog sina — sinom pripoznade.
Taj spomenik, o pjesniče slavni,
Pored dužnog poštovanja tebi,
Neka bude znamen, da smo živi,
Živi, sviesni divnoj snazi svojoj:
Taj spomenik neka svietu priča:
Hrvat sebi otkida od usta
I prilaže za narodne svrhe,
Hrvat sabra od svog neimućtva
I podiže miljeniku svome
Ovaj mramor umjetnicom rukom,
U hrvatskom što je nikla kraju;
Hrvat junak na zemljici svojoj,
Probudiv se novomu životu,
Velikim se sinovima svojim
Odužuje za velike čine,
I po redu brojeć zadužbine
Kod tvoga se danas kupi kipa,
Tebe slavom, sebe nadom resi:
Slava tebi, veliki pjesniče,
Što si pjesmom rodu ugodio,

Slava tebi sada i do vieka
Do posljednjeg hrvatskog koljena!

A dok bujno bistri vrutak teče
Iz koga si i ti crpô snagu,
Dok je nama narodnih pjesama
I u njima duha narodnoga:
Uvijek će, starče Milovane,
Poput tebe u njih se uglédat
Svećenici umjetnicâ vilâ,
I umjetne žice udešavat
Prema glasu narodnoga sklada,
Da pomlade u slavenskom duhu
Ostarjele narode zapadne.
Jer to više poreći se ne da:
Svanuo je za Slavenstvo danak,
I makar ga oblačine guste
Zastirale, da ne sine sunce,
Probit će se magle i oblaci,
Sinut će nam žarkog sunca traci
I ogrijat duše svih Hrvata: —
Doć' će sunce i na naša vrata!

Proslov

u oči otvorenja hrvatske izložbe dne 14. kolovoza 1891. prigodom prikazivanja opere „Nikola Šubić-Zrinjski".

Da ste zdravo, mili gosti naši
Sa svih strana, gdje Hrvatstvo živi;
Zdravo i vi, čeda Zagreb-grada,
Koji se je danas zakitio

Kô djevojka o vjenčanom danu,
Da dočeka kićene svatove
I proslavi divno pirovanje. —
Sjutra ćemo s Bogom započeti
Djelo mira i prosvjete blage:
Izniet ćemo pred vas, mili gosti,
Blago zemlje, trud naroda našeg,
Izložbu vam našu otvoriti.
A danas nam, dopustite blago,
Kô u oči svečanoga dana,
Da u hramu umjetnica vila
Prva slava, prvi usklik jekne
Dobroj sreći dobra djela našeg!
Za uspomen današnjega časa
Dvie ćemo vam slike pokazati:
Jedna drugu dopunjuje samo,
A obje će u cjelini svojoj
Rod hrvatski orisati vjerno.

Jedna slika: izložba u malom,
Prikazana u slikama živim,
Otkrit će se za čas vašem oku
I pobudit u duši vam želju,
Da se po njoj svojski razgledate.
Gledajte ju i srcem i dušom,
Kako vam se u zbilji predstavlja: —
Gdje hrvatska misô jošte živi,
Il se iskra pod pepelom budi,
Odasvuda složna braća lete,
Da izadju pred vas svojim marom
I pokažu, što smo i kakvi smo
U današnjoj pitomoj Evropi:
Nek se vidi, da i Hrvat stupa

Pun života u boj plemeniti,
Nek se znade, da mu grudi grije
Isto sunce, što narode druge
Obasjava i ne da im zaći
Na mračnjaštva staze sredovječne.
Sjaj nam sunce, sjalo nam do vieka,
I rasvjetljuj pute roda našeg.
Što je divno, nek o tebi sine
Još divnije po cielome svietu;
Što je crno, ti se ne boj, sunce, —
Nek o tebi na vidik izadje;
Hrvat ima u svom srcu snage
Ponosit se onim, što ga diči,
I ne kriti nedostatka svoga —
Eto slike sadašnjosti naše.

Ali jao, čujem talambase,
Bojne trube, zveket mača ljutih,
Divlju viku, zvuk pjesama bojnih,
Požar, prasak, gromove topova:
Dva se svieta u koštac shvatila,
Osmanlije i hrabri Hrvati:
U toj slici sva je prošlost naša.
U junaštvu Zrinovića bana
I hrabrene četice hrvatske
Spoznajete istu onu snagu,
Što od vieka djedove nam resi.
To junaštvo — to je ista sila,
Koja nekoč Ljudevitu knezu
Baš u ovoj posavskoj Hrvatskoj
Mač osvete u desnicu dade,
Da od svetog otadžbinskog praga
Divlje Franke, mučitelje klete,

Zaustavi, tu im grob pripravi.
To junaštvo — to je ista sila,
Kojom slavni pradjedovi naši
Sriemska braća Kries, Kupiša s Rakom,
Sa četama posavskih Hrvata
I junačkom silom dalmatinskom
Na Grobniku groblje iskopaše
Batukanu, tatarskomu kanu,
Pred kojim je polak svieta palo,
A drhtala druga polovica!
To junaštvo Zrinovića bana
Osmansku je silu ustavilo,
Nama život, prosvjetu Evropi
Sačuvalo za vremena bolja.
I kô ono u vremena davna
Leonida sa junaka tri sta
U slavnome klancu Termopilskom
Poginuvši — pobjedu je stekô:
Tako Zrinjski slavnom smrti svojom
Pobjednika pobiedi dušmana,
I nad grobom živi natpis stavi:
„Tvoji dani već su odbrojeni“.
Ovaj duh je Zrinovića bana
Na njegove prešao potomke:
On nas drži u krepku životu
I tješi nas u nevolji ljutoj.
I premda su stablu našeg roda
Potkresane mnoge bujne grane
Sa nasilja i prevare klete:
Srčika mu ostala je zdrava;
Zdrava jezgra, plemenito deblo
Divnom snagom svud sokove šalje
I ne pušta nametničkom bilju,

Na izdanku starodavnih grana
Da uhvati izdajnički korien:
Cist nam jezik, čista nam je duša,
Čista krvca, čista ćud je naša,
Čisti su nam običaji stari;
Za dom, za rod jošte Hrvat mari.

S tom utjehom iz prošlosti slavne
Po Zagrebu — srcu roda našeg —
Po izložbi — ogledalu doba —
Podjite nam, mili gosti naši:
Kud hodili, svud se uvjerili,
Da je divna otadžbina naša,
Rodna majka hrabrenih junaka,
Stalno sielo prosvjete i rada.
Kud hodili, sretali vas glasi
Plemenitih hrvatskih sinova,
Koji željno čekaju budućnost,
Da sve grane kraljevine stare
Na starome prolistaju deblu,
U jedinstvu da se duše nadju,
A srca nam svima složno kliknu:
„Liepa naša — mila domovino!“

Prahu Janka Draškovića.

1893.

U svetoj zemlji, orošenoj krvlju
Djedova tvojih, suzom roda našeg,
Počivat ćeš nam dakle, oče Janko,
U sjajnom grobu ilirskih prvaka.

Tvoj vedri duh će naći zadovoljstva
Na drugom svietu: evo otadžbina
Spram tebe vrši svoju dužnost davnu:
U svoje polje — medju svoje cvieće
Sahranjuje te, na grud te privija.
A srce ove zemlje, bieli Zagreb,
Što dostojno je pokojište digô
Za tvoje vjerne drugove i tebe,
Taj divni grad se ponosi, što tebi
Kô priestolnica prvi pozdrav kliče:
„Na povratku u domovinu dragu
O da si zdravo, pepele nam sveti!“
Taj pozdrav ori danas gorom, dolom,
Gdje god je sviesna hrvatskoga roda,
Na poklon tebi s poštovanjem ide
I pozdrav kliče ciela otadžbina.

Daleko od nje — malene Hrvatske —
Po običaju svoga doba ti si
Života mlade dane u tudjini
Provodio. Svi kraji ovog svieta
Zanosili te, mamili i silom
Od tvoje su te otet htjeli zemlje;
Sve časti, svake slasti žića toga
Ne mogoše ti plemenitog srca
Odvratit od tvog roda hrvatskoga:
U tudjini si pjesme, običaje
I slatke glase domovinske čuvô
U duši svojoj, u srcu si ljubav
Za ovu zemlju, ovaj narod dični
Uzgajao, da jednom kano sunce
Obasjaš rod svoj, probudiš i digneš
Iz mračnog ropstva k svjetlosti slobode.

Sloboda, bratinstvo, jednakost, to je
Taj slatki zvuk, što jeknu dušom tvojom
Za boravka med narodom prvakom
Na svietu. Da, sloboda, gdje još nema
Života? Bratinstvo, gdje srca driemlju?
Jednakost zar, gdje jošte uviek jedan
Nad drugim stalež hoće da gospòdî?
Pa vrativši se iz tudjine kući
Ti prvi, plemeniti grofe, skide
Sa sebe lance staleške i stupi
U jedan red sa gradjaninom skromnim:
Ta ti si dobro znao, da se Hrvat
Gospodom svojom ponosi i da je
Pod njihov stieg u davno doba rado
Pohrlio, priznavao im časti.
Ta ti si znao, da su mnogi predji
Od tvoga roda, biskupi i bani,
U ovoj zemlji poštovani bili
I ovaj narod proslavili svietom,
Dok mač i trublja geslo nam bijaše.
A i sâm vojnik, ti si i to znao,
Da bratinstvo je svakoj vojsci snaga
I pravi temelj njene veličine;
Pa vojsku duha snubeć ti si prvi
To bratinstvo proglasio i činom
Pokazao. Posabravši kraj sebe
Po izbor duše, braćom si ih smatrô,
A oni tebe vodjom bratske vojske.
I bješe vojska to, junaci braća,
Kô sveta četa tebanska, kô jedna
Obitelj složna. Pa gle ipak, Janko,
Sa poštovanja prema tvome licu
Ne bratom, nego ocem tebe zvahu

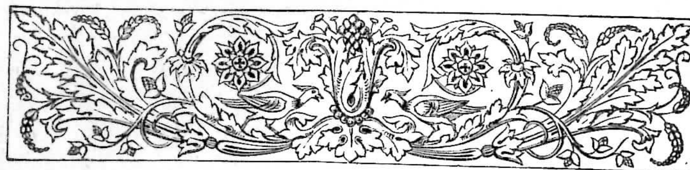
I sretni bjehu, da to ime primaš
I da ih kano otac „sinko“ zoveš.
Tko ne zna, što si sve sa ovom četom
Uradio, da digneš ovaj narod?
Za pisana i nepisana prava,
Za sve, što narod čini sviesnim, svojim,
Za knjigu, prosvjetu, slobodu vi ste
Na svakom mjestu, svako doba hrabro
I glas i desnice prot dušmaninu digli;
Probudili ste narod: sve što danas
Imade, od vas i prekò vas ima.

Gubitak tvoj je, plemeniti grofe,
Odavna oplakao na tvom grobu
Sav narod. — Prenoseći moći tvoje
U otadžbinu, ne lijemo suzâ,
Mi slavlje slavimo. U tom triumfu
Tvoj duh će triumfator s nama krenut
U veličajnoj povorci, da smrtne
Ostatke majci zemlji izručimo.
Triumfa takog nije poznô Rim:
Tu vodja, — ne pobjeditelj barbara, —
Uskrisitelj je, spas je roda svoga;
Jest vojska, — ne haračica zemalja, —
Već zaštitnica rodjenoga praga;
Jest pratnja, — ne u okovima roblje,
Ni zasužnjene djevice germanske:
Tu slobodni su sinci, tu su kćerke
Hrvatice, ah one kćerke krasne,
Na koje prva tvoja misô, prva rieč
Obratila se, jer si dobro znao,
U djelu spasa ako one s nama
Ne prionu, da spasa za nas nema;

Tu, dični grofe, iza tebe idu —
Ne kô u Rimu princi nedorasli
U grimizu na radost prostom puku —
Tu ide rod tvoj, pleme Draškovića,
Starinom slavni naši velikaši;
Tu idu, Bogu hvala, jošte živi
Iz tvojih dana sudrugovi bojni,
Svjedoci živi ljubavi ti žarke
I dionici zajedničke slave;
Tu idu, oče, čeda srca tvoga,
Mi, baštinici, unuci, na koje
Neokaljanu prenijeste vašu
I našu diku, uzdanicu roda,
Tvog duha djelo, „Maticu Hrvatsku".
Vrhovne vlasti svjetske i duhovne,
Gradjanstvo sviesno otadžbine naše,
Sve hrli, da ti počast dužnu dade
I k pokoju te isprati u slavlju.

O kreni, Janko; i tamo te čeka
Drugova tvojih, da, sinova kolo:
U slavlje i njih primi, pod tvojim su
Auspicijama borili se hrabro
Kô vodje, zatočnici roda svoga.
Pa kad predamo majci zemlji tielo, —
Tvoj duh, tvoj lik će plemeniti
Nad nama lebdjet, tješiti nas, bodrit,
Da tvojim tragom idući predamo
Neoskvrnjenu roda čast potomstvu.
Naš râd će tvojom odisati dušom,
I svaka knjiga, što je društvo naše
Hrvatstvu pruži, glasiti će svietom:
„O slava tebi, Janko oče, slava!"

Spomen-slike.

1. Djedovski dom.

Posred sela, navrh briega
Stari mi se diže dom:
Bujna zelen oko njega,
Slatka spomen srcu mom.

Nit u tebi, dome mili,
Ja proživjeh žića cviet;
Nit razumjeh, što me sili,
Da te ljubim nad sav sviet.

Već kô malo, tudje diete
Ja te vidjeh rietko kad:
Pa ipak mi misli svete
Pobudjuješ još i sad!

„Pradjedova naših, sine",
— Zborio mi otac sied, —
„U tom domu ime gine,
Ovdje ti je umro djed."

„Ovdje sam ti i ja skakô,
Ah to bješe kratak san, —
Tad najednom — ja sam plakô, —
U sviet bilo poć mi van.“

A ja slušah i sve pamtih,
Što zboraše otac moj,
I kô ljutit tad usplamtih
Prot nepravdi tolikoj:

Zašto ne bih i ja tuda
U zeleni smio lug;
Pastir s ovcom kud vrluda,
Gdjeno zlatni brazdi plug?

Gdje su divni vinogradi,
I livadâ šaren sag,
Gdje mi oko u nasladi
Dom djedovski gleda drag! —

Minuli su zlatni časi
I djetinjstva moga sni,
Al u meni viek se glasi
Uspomena dana tih.

I kad tvoj mi, sad još, dome,
Pred očima sine lik,
U srcu se vazda mome
Sjetno-slatki budi klik:

Zdravo kućo nasred sela,
Tudjinac sam za te ja;
Bud mi zdrava i vesela,
Meni — Bog što dobri da.

I tad opet kao prije
Pjesme mi se ori poj:
Pa nek za me doma nije,
Sva Hrvatska stan je moj!

2. Mali ribar.

Deder čamac taj privezi
I do mene amo,
Na Unu me tad zavezi,
Da se poigramo.

Da joj gledam bistre vale,
Zelenilo do dna,
Da ja hvatam ribe male:
Ruka mi je zgodna.

Struji čamac, titra, leti,
Ne boji se vira,
Pljusak vode slast mi nieti,
U srce me dira.

Nebo nam se zgora smije,
A ozdol'a voda,
Za nebo me briga nije,
Nije mi ga škoda.

Već i podne davno bude,
A ja još u lovu:
Šta me briga za sviet, ljude,
Što me kući zovu! —

*

Davno li je bilo tako,
Sad je posve drugo;
Sad je zlo i naopako,
Jao moja tugo!

Mjesto rieke more sinje,
Ljubav mu je ime:
Na dnu — oko golubinje,
Ja gledam za njime.

Pa ti crne gledam oči
Od jutra do mraka;
Gledam, da li s njih se toči
Sjajne nade traka.

I ne mareć za sviet cieli
Njih dokučit žudim:
Reci, što ti duša veli,
Zalud li se trudim?

3. Majka.

Ja ne znam, što je majka mila,
Ni majčin što je srca plam;
Ja ne znam, što je sve mi bila,
Ta da je bila, jedva znam!
Kô san mi lebdi slika pusta,
Kad zadnji put me k sebi zva,
Kad zadnji cjelov s milih usta,
I blagoslov mi zadnji da.

A ja sam plakô, Bože sveti,
I proplakô sam cielu noć:
„O majko slatka, nemoj mrieti,
Ti ne smêš, ne ćeš od nas poć!“
O ludo li sam bio čedo,
Zar mari smrt za srca jad?
Drugačije sam sviet taj gledô,
No što ga bolan gledam sad.

Ah svuda bjesni smrti sjena,
Od dragih drage dieli nas,
I samo slatka uspomena
Sačuvat nam je kadra glas.
Oj uspomeno, kivna meni,
O majci što mi znadeš reć?
Ti šutiš — jao! bar spomeni,
Što davno mene boli već:

Ja ne znam, što je majka mila,
Ni majčin što je srca plam;
Ja ne znam, što je sve mi bila,
Ta da je bila, jedva znam.
Pa ipak srce moje sluša
Utješljiv neki s neba jek:
„U tebi živi majke duša,
I živjeti će s tobom viek“.

4. Mala drúga.

Jur minu trud, nek počne sad veselje,
Povratit ću se rodnom kraju svomu,
Da vidim rod i dobre prijatelje,
I malu drúgu, radost srcu momu.

S daleka vidim, gradić bieli stoji,
Znanaca čeka povorka me duga,
Svih oko pozna, srce željno broji, —
Al gdje je mila mala moja drúga?

A gle! I košutica mene čeka,
Malena je, al oko nju mi vidi:
Sad stupa napried, maše mi s daleka,
Sad opet natrag, kô da se zastidi.

I zagrlim se, rukujem se sa svima,
Veselje ori sve do kasne noći,
A mala drúga prijazno mi kima:
„Je l' da ćeš sutra odmah k nama doći?"

Ja dodjem! Nju mi sjajna halja
I kosa resi crnijeh uvoja.
„Ej vidiš", našalim se, „tako valja,
Ta ti si mala zaručnica moja."

I glavica joj stidljivo se strese,
Bezazleno mi ručice se pruže,
S veselja crne oči joj se krese:
„Gle, opet novu pjesmu znam: Dvie ruže!"

A majka brižna sve nas u krug reda,
Na pročelje će stavit mene sudca:
Već spravna mala bistrim okom gleda,
Već srce moje od veselja kuca:

„S nebesa minu mrazne zime groza,
Pramaljetno se opet sunce javi:
Prolista šuma, korien krenu loza,
Sva priroda u novoj sinu slavi.

Po livadi nam opet niknu cvieće,
Al ruže nema, kraljice cvjetova!
Zar ružin pupolj procvasti nam ne će?
Ta više nema hladnijeh vjetrova.

Al gle! Već jedna oči diže nježne,
Raširiv listke, sestricu si zove:
„Probudi se, već nema kore snieżne,
Oj ustaj, sestro, pusti zimske snove."

Na slatki glas se mala sestra prenu,
I trže u sviet mile svoje oči,
Razvrnuv oklop, rastrga koprenu,
Raskritih grudi na dan bieli skoči.

I poboja se sestrica za seku:
„Ne tako naglo, moja sestro draga,
Ubojah ti se mladjanomu vieku,
Da ne bi mraz ti ukinuo traga."

„„Oj mraz! A šta će mraz? Ta ne bud' luda,
Već ajde i ti verigâ se rieši,
Rastegni smjelo mala svoja uda,
Zar ne vidiš, gdje sunce nam se smieši?""

To reče, pak se radovati stade
Šarenu cvieću, sestricam i braći,
I vabit sestru, nek se na sviet dade, —
Al sestrici se ne da još izaći.

Na zapad jurve žarko sunce tone,
U suton sviće sjajnih zviezda jato;
Al što mi ono mala ruža klone,
Ta valjda žali sjajnog sunca zlato!

I stisnu noć, a vihar mrazni piri!
„Oj zebe me i mraz mi grudi ciepa;
Daj svoju, sestro, grud mi daj raširi, —
Zar ne čuješ? Vaj, gluha si i sliepa!“

I opet sunce jutrom nebo zlati,
Iza sna mi se druga ruža budi.
Šta vidje? Mraz gdje sestru strati! —
Od žalosti su i njoj pukle grudi!“ —

Zapanjen slušah! Kad li digoh glavu
Iz sjetnih misli kad se dozvah k sebi,
U svačjem oku suzu zgledah plavu,
I ja sam plakô, ah tko plakô ne bi!

Al to su bile radosnice suze,
Od tuge, brate, ja ti plačem danas:
Angjelka onog crna smrt nam uze
Ostavljajući vječnu tugu za nas.

I kad se svoje mrtve drúge sjetim,
Na ružu mislim mile pjesme njene:
Do groba njena tad u misli letim,
I lievam suze jadne uspomene.

Iz uspomene pjesma se zanieti,
Da milu majku moje drúge traži:
„Kog nebo ljubi, rano mu je mrieti,
Nas slatka nada, čvrsta vjera blaži!“

5. Velebit.

Zdravo da si, poznaniče stari,
Na tebe mi eto uspomene:

Kô otočić pustoj u Sahari
Putnika si okriepio mene.

Da si zdravo, milo spominjanje,
Velebite, naša djačka diko!
Vrieme prodje, minu djakovanje,
Al tvoj spomen u srcu mi nikô.

Ta u tebi sve se naše želje
Mladih duša stopiše u jedno:
Braću nadjoh, vjerne prijatelje,
I Hrvatstva ognjište nam vriedno.

Pa s vidika toga gledajući
Srce mi je zakucalo mlado:
Domovini poslah cjelov vrući,
S tim cjelovom i dušu joj dadoh.

Sto srdaca od istoga žara
Hrvatskom se vjerom zavjerilo:
„Bolje, braćo, da nas smrt pohara,
Neg ognjište da izdamo milo“.

Zdravo da ste danas i do vieka
Pobornici one misli svete:
Svakog od nas svoje djelo čeka,
Hrabra duša trudom se ne smete.

A da bude, te nam ikad strasti
Bistru oku progledat ne dadu,
Bude l' straha, ne će l' tkogod pasti
I razorit slatku našu nadu:

Onda mladih sjetimo se ljeta,
Ta mladi smo, dok nam srce bije, —
Kano sveta stavimo se četa,
Medj Hrvati izdajice nije!

Tako složni, zaklinjem vas Bogom,
Poletimo mišlju u Velebit,
Pašimo se onom divnom slogom:
„Il s poštenjem — il radije ne bit.“

6. Tri grada.

Tri grada, tri mi drage slike
U harnoj duši bûde misli svete;
Njim srce diže spomenike,
Njim s pjesme cvieća skromne vience plete:
Nek prvi vienac bude zavičaju,
A drugi mog djetinjstva stanu,
Nek treći vienac mog života raju
Iskaže želju nekazanu.

Oj Brode moj na hladnoj Savi,
Ti zavičajno moje drago mjesto,
Tek slika mi se tvoja javi
I već u tebi živjeti sam prestô.
Al uviek rado do tebe se svratih:
Proživjeh mnoge sretne čase;
Nek dobra kob ti za sve dobro plati,
Budućnost nek ti slavom sja se!

O Kostajnice, zdravo stoj mi,
Djetinjstva moga učitelju mili!

Tek sad te pravo duša pojmi,
Ta u tebi smo jošte djeca bili!
Namétali su tudje nama misli,
Tudj jezik nama do zla boga,
Hrvatstva su nam nježna krila stisli,
Da ne letimo svoj do svoga.

Al zalud sila, zalud lanci,
Zarobiti nas nikad mogli nisu:
Nepristupni su naši klanci,
Slobode naše gniezdo je na visu.
Slobode zrak mi s tvojih piri brda,
Natrusiti ga kugom ne daj,
Sinova tvojih nek je vjera tvrda,
Ti sretan — sretni dom nam gledaj!

O Zagreb-grade, željo živa,
Po stoput opet pozdravljam te evo!
Ja ne znam, što u meni biva:
Kad na te mislim, plakô bih i pjevô!
Kô malo kadno ja ubogo djače
Zvonika tvojih zgledah slavu,
Ti vidje, gdje mi mlada duša plače:
„O da l' ću igdje sklonit glavu?“

A ti me primi kano sina,
I očinske mi svoje raskri grudi.
Tvoj glas mi šapnu sa visina:
„Ti čitav čovjek, dobar Hrvat budi!“
Glas mili taj mi uviek srce dira,
I spominje me slatko na te;
A pjesmi mojoj dotle nema mira,
Dok ne pobrati sve Hrvate.

Oj braćo moja sa svih strana
U jedno kolo hvatajmo se složni:
Hrvatskih sjetimo se dana,
I biti ćemo opet slavni, možni!
Svih želja naših, sviju zlatnih nada
Jedinstva Zagreb nam je meta;
Nek možno cielim on Hrvatstvom vlada,
I uviek novom slavom cvjeta!

Tri grada, tri mi drage slike
U harnoj duši bûde misli svete;
Njim srce diže spomenike,
Njim s pjesme cvieća skromne vience plete
Svih spomen-slika to su slike draže,
Pod zlatne ja ih stavljam ključe:
Nek uviek moje bolno srce blaže,
Hrvatski dom me ljubit uče!

Zlatno doba.

1. U šumi.

Tihi vjetrić gajem piri,
Već se radja sunce,
I već prvim trakom ljubi
Stabalju vrhunce.

Prenule se ptice male,
Slažu pjesme nove;
Sva priroda pomladjena
Na užitak zove.

Šumica se sva zeleni
Od biserne trave,
A iz trave dižu glave,
Ljubičice plave.

Nakrivile nježne vrate,
Pa se nešto čude . . .
Kakvi glasi ore, te ih
Iz sna slatkog bude!

Otud jašu dragih dvoje,
  Šumicom se kradu,
Vatreni im konji lete
  U jutarnjem hladu.

Grudi im se mlade pune
  Ljubavnih milota,
I s čeznućem on se maša
  Bujnog joj života.

Prvi cjelov . . . Bože sveti!
  Je l' tko svjedok bio?
Nije nitko; a i tko bi
  Tajnu odat smio?

Samo čedne ljubičice
  Kano da se stide,
Pognule su k zemlji glave,
  Ne će da ih vide.

2. Pred večer.

Na zapad gine sunce ljetno
  I ravna kola hitra,
Na rastanku se prašta sjetno
  Kô suho zlato titra.
Primiruje se narav mati,
  Tek čuješ žubor vrela;
Još časak, pa će Luni slati
  Svoj pozdrav filomela.

U predvorju se bielih dvora
  Već krasna družba skupi,

A med nju, kô med zviezde zora,
  Mlad pjesnik čedno stupi.
Naklonio se, pozdrav prima,
  I pjesmu zborit zače;
Krasoticama pjeva trima —
  Il pjeva, ili plače!

On pjeva, kako srce strada
  Od ljubavnoga žara,
I kako bolno pusta nada
  Ljubeće srce vara;
O ljubavnome daru pjeva,
  Milotom pjesmu kiti:
Pred očima mu lebdi djeva
  Sva slična Afroditi.

Krasotica mu jedna nježno,
  Kad doče, pjesmu hvali;
A drugoj bielo lice snietno
  Rumenilom se zali;
Priklonila je glavu treća,
  U zlatne sanke tone,
Kô kad se sama rado sjeća
  Na slatke čase one.

Pogodi, dušo, bi li znala
  Junakinju mu pjesme?
To znade samo zviezda mala,
  Al ona zborit ne smê!
Sve šuti u to doba sveto,
  Tek čuješ žubor vrela;
Iz gaja Luni šalje eto
  Svoj pozdrav filomela.

3. U zdravlje tebi!

Proljeće se divno javi,
Cvate cvieće;
Dragi s dragom pod sjenicu
Tiho šeće.

Blago sunce grije zgora,
Kriepi bilje,
U srcu se budi opet
Novo milje.

Puna srca, pune čaše,
Kucni, zlato!
Sreća, zdravlje neka ti je
Bogom dato!

Kucni, dušo, čistim srcem,
Vinom čistim;
Nikad više kucat ne ćeš
Žarom istim.

Tek jedared u godini
Proljet vlada;
Jedanput se samo ljube
Srca mlada.

Ljubimo se, srce moje,
Dok je doba,
Nek nas s ovom čašom mine
Žića zloba.

U zdravlje je tebi pijem,
Pij ti meni:
Života nam neka se nada
Viek zeleni!

4. U lovu.

Zora zori, sitna rosa pada,
Ustaj, dušo, kneginjice mlada,
Ustaj, dušo, zorica te zove:
Konj i sokô spremni su da love.

Na konja se kneginjica baca,
Po bedrima bielca svoga žaca,
Konja tjera, a iz ruke lake
Sokô-pticu pušta pod oblake.

Poletio sokô ptica siva,
Leti, kanda bistrim zrakom pliva,
Pa najednom spusti se s visine,
Za čapljom se u potjeru vine.

Već je stiže, već je kljunom kvači;
Čaplja bije, al' je sokô jači,
Pišti sokô, čaplje cika stade,
I krvava već u travu pade.

Priskočio mladi lovac bliže,
Iz sedla se svom konjicu diže,
Da sokola od pliena odvuče,
Na oči mu kapicu natuče.

Pa pristupa kneginjici ruži
Svojom rukom da joj čaplju pruži;
Kneginjica mladog lovca gleda,
Čas rumeni, a čas biva blieda.

Pazi dobro, kneginjice mlada,
Da ti sada srce ne nastrada:
Već se sokô i nad tobom vije,
Pazi, dušo, dok te svladô nije.

Nježnom rukom k njemu se prikuči,
Mjesto sile na blagost ga uči,
Nek obrati sokolovu snagu
Tebi, dušo, na pokornost dragu.

Ne daj mu se u vis već popeti,
Da za plienom drugim ne poleti,
Već kad bude sav u tvojoj ruci,
Kapicu mu na oči navuci.

5. Srećni časovi.

Perivojem tajno struji
Slatki šapat zaljubljeni,
A čas čuješ, kô da zuji
Žicâ žamor prigušeni.

Na čistacu perivoju,
Gdje je puklo svjetla više,
Junak mladi vilu svoju
U nihaljci lakoj niše.

I kako je hvata lako
Bujnog tiela oko pasa,
Od veselja sve bi skakô,
I kliktao iz sveg glasa.

Ali ona, blage ćudi,
Uz lice mu licem sloni:
Šaptat samo djeva žudi,
Blagim okom obiest goni.

A gle tamo sfingi podno
Još se našlo dragih dvoje:
Osvojili mjesto zgodno,
Pa si šapću tajne svoje.

U slatkome zagrljaju
Sretni časi hitro lete;
Gle, kako im oči sjaju
Od užitka sreće svete.

Perivojem tajno struji
Slatki šapat zaljubljeni,
A čas čuješ, kako zuji
Žicâ žamor prigušeni.

To su žice pjesnikove
Što umiljne šalju glase,
Da proslave divne ove
Prve sreće zlatne čase:

Oj mladosti, prva slasti,
Da nam vazda budeš čila!
Oj ljubavi, slatka strasti,
Da bi vazda sveta bila!

6. Stara pjesma.

Več je sunce utonulo milo
  Za pučinu plavu:
Umorenoj zemljici na krilo
  Sumrak spušta glavu;
Zemljica ga sjetna željno prima,
  Al on nema mira:
Sumrak basa po prostorim svima,
  Sanku mjesto bira.

Po tornju se crkvenome vere,
  Sa sovom se bori;
Sumrak poljem, lugom krila stere,
  Samoća ga mori!
Pa umoren u sobu zaviri,
  Uz harfu je djeva:
Tu se sumrak na počinak smiri,
  Sluša, gdje mu pjeva.

Ona pjeva pjesmicu tihano,
  Pjeva pjesmu staru:
Čudno glasi, otima se kano
  Ljudskom pametaru.
To je pjesma, što je mati čedu
  Pjevala na krilu,
Što nam budi uspomenu bliedu
  Na tu dobu milu.

Oj djetinji dragi časi, gdje ste,
  Gdje ste sreće dani?
Ta vi valjda jošte prošli nieste;
  Kô da j' bilo lani:

Ta još čujem, kô da pjeva mati
  Na pokoj me sprema!
Bože sveti, majku mi povrati . .
  Zar je više nema?

Tako junak sam u sebi zbori,
  Prošlosti se sjeća,
Kad mu jošte u života zori
  Smiešila se sreća . . .
Kratko doba potrajalo malo,
  On ga s uma smetn'o;
Mladić ne zna, što je diete znalo,
  Ne zna doba sretno.

Ali eto stara pjesma s nova
  Spomenu mu budi,
Svojom pjesmom ljupka djeva ova
  Razblaži mu grudi;
Sve ga sjeća, sve mu pripovieda,
  Što je nekoč bilo,
Zaboravit nikada mu ne da
  Na majčino krilo.

7. Rumena i biela ruža.

U vrtu cvatu ruže dvie,
  Kô zora jedna rudi,
A druga biela kao snieg:
  A obje srce žudi.
Ta ubrao bih jednu ja,
  Da samo znadem koju!

Promišljat valja koji čas,
Pogodit dobro boju.

Rumenila me draži žar
I oko mi veseli;
O rujna ružo, tebe baš
Odabrat srce želi.
Tvoj miris ima čudnu moć
Potresti život cio,
Sa tvojih grudi kano med
Kô leptir slast bih pio.

I sama ruka za njom, gle,
Za rumenom mi seže,
Al što mi ne da ubrat nju,
Ta što mi srce steže?
Uz rujnu biela sestrica
Do rumene mi ne da,
Dobacila mi pogled tih
I pitajuć me gleda.

Zaboravit ćeš na me zar?
Ja tebi cvatem samo;
Uberi mene, vojno mlad,
Okani nje se tamo.
Na grudi tvojoj nakit liep
Bjelinom ću ti sjati,
I sladjim ću ti mirisom
Razblažit život znati.

O ljudi, šta ću, kud ću sad?
Da l' rumenu il bielu?
Naputit bi l' me znao tko,
Odvratit napast cielu?

Oj beri hitro, vojno liep,
Posluhni samo mene:
Promišljat nemoj, — leti čas,
I svaka ruža svene!

8. Tajna.

Želio sam dugo
Samu naći tebe,
Ali, jao tugo,
Sve me srce zebe!
Nisam smio k tebi doć',
Da nas ne izdadu,
I da prije vremena
Tajnu ne saznadu.

Čuvao sam tajnu
Kô u glavi oko,
Slao misô vajnu
Pod nebo visoko;
Kad će doći blažen dan,
Konac mome jadu,
Da ti šapnem jednu rieč,
Moga srca nadu!

Evo, dušo, danas
— Na tom tebi hvala —
Našla se i za nas
Prigodica mala;
Mala zgoda, kratak tren,
Reći imam mnogo;
Šapnut ću ti, jer bi tko
Tajnu čuti mogô.

Ali zar da tebi
  Tajnu kažem istom?
Kad je znala ne bi,
  Bi l' me zvala listom?
Listić sitni, odgovor
  Na moj upit smjeli,
Gdje mi javljaš, da me čut
  Tvoje srce želi.

Tvomu srcu dragom
  Prvi put sad velim:
Ljubim te svom svom snagom
  I životom cielim;
Ljubit ću te, dušo, viek
  Kano rosa cvieće,
Ljubav moja neven-cviet
  Nikad svenut ne će.

Vjeran ću ti biti,
  Cviete premileni!
Daj pokloni i ti
  Srce svoje meni.
Kô što tebi uviek ja,
  Milosna mi budi:
Čuvaj tajnu, — doć će čas.
  Da saznadu ljudi.

9. U dvoje.

Da li čuješ skladni zvuk
  Sa gusala dviju,
Kako milo, dušice,
  Slast u srce liju?

Prve gusle vode glas,
  A prilažu druge;
Slušô bi ih cio dan,
  Ciele noći duge.

Čas kô vjetrić žamore,
  Što u gaju zuji;
Čas im buka priliči
  Strahotnoj oluji.

Napried lete jedne sad,
  Druge jedva stižu,
Sad se sretnu, pa u sklad
  Opet glase nižu.

Gle, ovako srca dva
  Sastati se žele,
Da se slože za sav viek,
  Slast i tugu diele.

Slatku pjesmu pjevaju,
  Ljubav joj je ime:
Makar razno kucaju,
  Slažu se sasvime.

Slatku pjesmu u dvoje,
  Nema pjesme sladje:
Kad se slici prilika
  Srce srcu nadje.

Slatku pjesmu u dvoje,
  Pjesmu prave sreće:
Gdje se dvoje miluje,
  Suvišno je treće.

10. Na posielu.

Kad zahladi večer, pozdrav Gospi zvoni,
Po nebu se prospu zviezda milijoni,
Tad i mojoj duši tiha svjetlost sine,
Misô mi se k tebi, srce moje, vine;
I razblažen njome k nebu dignem oči,
A noga mi sama dvoru tvomu kroči.

Milu sobu tvoju krije polutama,
Tu pod večer znadeš boraviti sama.
Sitni vezak vezeš, dok se samo vidi,
Nježna ruka tvoja posla se ne stidi;
Ta mani se posla, — nevolja ga stigla!
Na stran sitni vezak, — ubila ga igla!

Nemoj oči kvarit, da ne gube sjaja,
Da izgubim tako polovicu raja;
Ne umori ruke uz taj posô hrli:
Ta umorna ne će znati da me grli;
Na stran posô, dušo, smiri ruku bielu,
Za domjenkom čeznem s tobom na posielu.

Svaka briga mine, ginu dnevni trudi,
Prodje svaka tuga, što mi para grudi;
Srce mi oživi, sviet se rajem stvori,
Kad mi u to doba duša s tobom zbori,
Razrieši se jezik, misli mi polete:
Ja uza te bivam bezazleno diete.

Tvoja duša čista svega me uznese,
Tvoje oko žarko dušu mi potrese,

Tvoje rieči medne melem srcu daju,
Ja sam blažen samo u tvom zagrljaju:
Ovaj suton tihi, ovo doba drago
Ta ne bih ga dao za carevo blago

11. Čudno pitanje.

On siromah već odavno čeka,
Da joj kaže, što mu srce želi;
Sve ga prieči tajna sila neka:
Odbit će te, — sve mu nešta veli.

Ali ne će: ta mila je tako,
Poznajem je još kô diete malo,
A gleda me, ni sam ne znam, kako:
Sve bih reko: do mene joj stalo.

Pa da kušam . . . Ta u četir oka
Da je pitam, ne će biti grieha;
Odbije l' me, bit će bez svjedoka,
Pa ću proći bez bruke i smieha.

„Je l' slobodno jošte srce Vaše?“
Pade upit . . . odgovor se traži;
Nemoj djevo, da ga slutnje plaše,
Evo ti ga, — iskreno mu kaži.

Ali ona oborene glave
Šuteći se iz potaje smije,
Samo oči govore joj plave:
„Moje srce već slobodno nije!“

O da znadeš, moj junače biedni:
Oteo joj srce iz njedara
Drugi junak njenu srcu vriedni;
Odvest će je skoro do oltara.

Čekaš jadnik zalud odgovora,
Na srce ti pala teška tuga,
Ni ne vidiš, kako od prozora
Prikuči se k tebi njena drúga

Al se ne boj, odati te ne će,
Da ti ne bi rugali se ljudi;
Žali tebe s tvoje hude sruće:
I ovako sažaljivo sudi:

Teško tužnu putniku u mraku,
Teško gori bez Gjurgjeva dana;
Još je teže svakomu junaku,
Komu ljuba Bogom nije dana.

12. Poklade.

Četir doba u godini
Svako svoje slasti ima:
Ljeto, jesen, proljet, zima
Natječu se u milini.

Pa još ima čudnih ljudi,
Samo hvale pramaljeće,
A ja ne znam slasti veće,
Neg što nam je zima nudi.

Božić prodje, plaštem bielim
Zemljica se zaodieva,

Plaha ptica ne popieva,
Tuga vlada krajem cielim

Al pogledaj u dvoranu,
Kakav život tamo vlada:
Sretno vrieme od poklada
Duši pruža novu hranu.

Sad će gusle da zagude,
Pripravit se dobro valja;
Je l' skrojena dobro halja,
Da krabulja zgodna bude!

Što velite, da l' sam spretna?
Pristaje l' mi to odielo?
Jesi, dušo, znam za cielo;
Bit ćeš dosta i koketna.

Ta od slasti i miline
Sva ćeš srca predobiti,
Sve ćeš duše rastopiti,
Kô kad sunce žarko sine.

Svi će tvoje roblje biti,
Ti carica moćna njima:
Ajde, dušo, kratka j' zima,
Na zabavu sad mi hiti.

13. Pred plesom.

Več je Cvieta odjevena
Pastirica biela,
I Danica urešena
Kô Španjolka smjela.

Samo Zlate jošte nema,
Gdje je tako dugo?
Zar se valjda jošte sprema?
To je čudno, drûgo!

Uviek hoće, ta to znamo,
Da najljepša bude;
Pa zar dulje da čekamo?
Nismo valjda lude.

Ali u to na hodniku
Eto čudne graje:
Čuješ žamor, glasnu kliku,
Mili Bože, šta je?

Otvore se širom vrata:
Nju mi nosi straža,
Ukaza se mila Zlata
U spodobi paža.

Čudna straža: dva junaka
Nju mi nose, braco,
Jedan „Crnac od Mletaka“,
A drugi „bajazzo“.

Sinu zlata kano zora
Sa ramena njima;
Slatki smiešak šalje zgora
I poklone prima.

A divna je, ta da znate,
Pamet bi vam smela;
Pače časni sâm „abbate“
Šapće: „Come bella!“

Samo Cvieta i Danica
Ne će da podnesu,
Da će Zlata krasotica
Kraljica bit plesu.

Ah, zalud vam, moje drage,
Slaba vam je sila;
Ljepota je čudne snage:
Svakomu je mila.

14. Poslije objeda.

Šumorno je doba, tek je prošlo podne,
Žarko sunce žeže, sporo teku sati;
Nigdje nema, dušo, hladovine zgodne,
Gdje bi čovjek mogô u zaklonak stati.

Umuknule ptice u zelenom gaju,
Prignula su stabla visoke vrhunce;
Mušice tek lete po svom običaju;
Blago njima, dušo, ne smeta im sunce.

To je tužno doba, pusto, bez života,
Ružice su pače poniknule nice;
Ne izidji sada: bila bi grjehota,
Da opališ svoje plemenito lice.

Sporo teku sati, ali ipak teku,
Nagiba se sunce do zapadne strane:
Već osjećaš eto milu svježost neku,
Vjetrić hladan piri kroz zelene grane.

Ptičica se glasi najprije polako,
Da dovabi k sebi drugaricu svoju,
Ova drugu zove, pa najednom jako
Razlieže se glasni piev po perivoju.

Sad iz dvorca biela družba liepa šeće,
Veselo se smije i šali se glasno,
Perivoja divnog u hlad gusti kreće,
Po objedu vrieme da užije krasno.

Tu se pjeva, šali, tu se milo zbori,
Tiho mjesto traži, gdje se šapću tajne;
Tu se s uzdasima slatka služba dvori,
Izvode se igre sve do noći bajne.

Tek kad mjesečina perivojem sine,
Razdragana družba u dvor bieli hiti,
Da u krepkom sanku užije miline, —
Drago srce moje, spavaj slatko i ti!

15. Zanimivo poglavje.

Tamna noći, prodji skoro,
Svjetlom dan uresi;
Svani skoro, biela zoro,
Dragog mi donesi.

Za njim čezne duša mlada,
Za njim srce pita;
Njega samo slušam rada,
Kad mi pjesme čita.

Ta on čita tako vješto,
U srce je dira,
Prolazi joj tielom nešto
Od slatkog nemira.

Začarana digne oči,
Potajno ga gledne,
Na lice joj rumen skoči,
Za čas opet bljedne.

A on čita; srcu godi,
Sve joj duša raste:
O ljubavnoj čita zgodi
„Kohana i Vlaste“.

Kako su se milovali
U mladjanom vieku,
I kako su dočekali
Gorku sudbu prieku.

Kako Vlasta u tamnici
Tužne traje dane,
Kako Kohan sirotici
Srca lieči rane.

Svaku večer pod prozorom
Kako dragu tješi,
Kako tekar ranom zorom
Biedan kući spješi.

Ah, ta to je strašno tako:
Slušalica trne,
U grudi je stisne jako,
Hoće da posrne.

Posrnula, klonula je,
Pa se naglo prene,
A ni sama ne zna, šta je,
Gdje su misli njene.

Tek osjeća, oko tiela
Da je ruka hvata:
Blažena je sada ciela
Na grudima zlata.

Na Adriji.

1. Pozdrav.

Svih dvanajest vjekova našeg žića,
Sav sjaj i diku, tugu i sve jade,
Otkako Hrvat, krepki lik mladića,
Na žalu tvome, sinje more, stade:
Sve prošle dane u tvom čitah liku,
Kad prvi put mi puče na vidiku.
Oj da si zdravo, sinje naše more,
U tebi nam se povjest sva zrcali:
Kraljeva naših gledalo si dvore —
Na podnožje su tvoje davno pali!
Ta sjećaš li se onog slavnog doba,
Kad tebe, more, hrvatskim još zvasmo,
Kad protiv možna susjeda nam oba
Pod našim stiegom slavno vojevasmo,
Kad konj do konja, junak do junaka
Na kopnu čuva svetog doma prag,
Kad morem naša mornarica jaka
Hrvatu bješe vazda zaklon drag?
Ti pamtiš, kad je duh hrvatskog roda

*

Za rieč slovjensku Bogu zidô hrame;
Al tudja zloba muku našu proda,
Ugasila nam svetog ognja plame:
Zasliepiše nam kralja i boljare,
Razdvojiše ih sa vlastitim pukom,
A koji bjehu, da za narod mare,
Poružiše ih izdajničkom brukom,
Pred Petrovu su stolicu nas zvali,
Svoj jed i gnjev su sipali na žrtve,
Pa kada živim nisu škodit znali,
U grobovima ružili nam mrtve,
I čega Rim nam nikad ne uskrati,
Uz tudji jal izgubiše Hrvati!
Rasulo stiže nakon malo dana
Sav kraljevski nam rod i sjajni dom;
U krilu tvom je, more, zakopana
Sva slava naša i sva sreća s njom!
Iz gorice nam tihi dunu vjetar,
I Mari s glave ode zlatna kruna,
Za Marom pade ban i vitez Petar,
Da gorkih jada bude čaša puna.
Ta kupa od nas učini pastorke,
Za oca svoga više znali nismo,
Te ispunismo, kako veli pismo,
Preslavnog kralja zadnje rieči gorke:
„I nikad više nevjerni Hrvati
Od roda svog za kralja ne će znati.“

Oj kralju naš, prokletstvo snadje teško
Za griehe naših praotaca nas:
Raskrojili nam kraljevstvo viteško; —
A da nam nikad ne zasine spas,
Progonili su djecu naše krvi,

I tko nam nekoč roda bješe prvi,
Taj prvi pade i sa svojim padom
Sužanjstva nas je ojadio jadom.
Ta gdje su one porodice dične
Plemića, velikaša, vitezova, bana;
Gdje hrabre duše, svakoj borbi vične,
Junaci uma, borci od mejdana?
Polomili su zalud koplja bojna,
Zaludu trgli uma svietli mač,
I umirući, duša im je zdvojna
Očajni čula jadnog roda plač.
Taj plač je čula ciela Europa,
I vidjela gdje svježi grob se kopa
Za onaj rod, što krstu na braniku
Junaštva ubra ponajljepšu diku.
Taj plač si čulo i ti, sinje more,
Vi otadžbinske dubrave i gore,
Ah, čulo si ga i ti, nebo modro, —
Al ne! Do tebe plač nam nije prodro:
Zagušili ga, zasuli nam raku,
A tko će čuti plač u groba mraku?
Tko, tko će čuti? Čuje cieli sviet
Ne više plač, već potres rake crne:
O čujte glas naš: tielo može mriet,
Duševna luč se nikad ne utrne!
U tvrdu luku Jadranskoga mora
Zaklonio se duh hrvatskog roda;
Očekujući, dok mu svane zora,
I negdašnja mu vrati se sloboda,
Prodičio se na toj zemlje grudi
Proizvodima, kojim sviet se čudi.
Ti, Dubrovniče, to si slavno mjesto,
Ti hrvatskijeh kruna si gradova.

Uznosili smo do neba te često,
Te izlišna je svaka hvala nova;
I kô što nekoč božanskog Homera
Gradova grčkih svojatalo sedam:
Ovako sad za slavu tvoga pera
U pustoj raspri do dva brata gledam.
Mi ne žalimo, što te brat prisvaja,
— Ta brat te bratu ne može oteti —
Ti i sad budi sveza, što nas spaja,
Al jedno imaj uviek na pameti:
Sva narav tvoja k nama te priteže,
Tvoj prošli rad je našeg duha znamen;
S Hrvatstvom te i onaj časak veže,
Kad narod sretno razbi grobni kamen:
Na tvojoj luči roda našeg vodje
Zapališe nam svjetlo nove zore,
Sa očiju nam teški sanak prodje,
I tko bi dolje, sad je opet gore,
Uskrsnuli smo, preobraziv lice:
Gdje prije stalež, sad je narod vas,
Gdje prije plemić čuvao pravice,
Tu danas za njih smjelo diže glas
Jedinstven narod, jedna volja jaka,
Gradjanstva djeca, sinovi seljaka.
Ta jezgra naroda nam rado prima
U snažno krilo cielost milog roda,
Proglasujući, neka vlada svima
Jednakost, ljubav, prosvjeta, sloboda:
Poštivajući svačje osebine
Mi ne znamo za stalež, pleme, vjeru,
U ljubavi tek drage otadžbine
Potražit ćemo zaslugama mjeru.
Pa neka vide „svieta puci ostali“,

Da, kad iz groba dići smo se znali,
Mi znamo biti bratski narod jedan,
Života i slobode uviek vriedan.
Pa neka znadu i dušmani naši!
Nas nikad sila ne može da plaši,
Da ne dignemo glas i mač prot sili;
Junaci su nam pradjedovi bili
Prolievajući krv za tudju slavu,
Junaci mi smo, slični ljutom lavu,
O domovinskom kad se radi pravu.

Oj otadžbino, ovog svieta raju,
Sinova složnih majko vazda mila,
Pun svetih čustva k onom letim kraju,
Gdje prve sreće kolievka ti bila,
I kako srce od veselja bije,
Iz burna srca pjesma mi se lije:
Oj da si zdravo, sinje naše more!
Budućnost nam se na tebi osniva;
Za posjed tvoj se mnogi s nama bore,
I mnoge k tebi vuče želja živa:
Al ako Bog da, opet će Hrvati
I tebe, more, samo svojim zvati.

2. Slutnje.

Tiha večer ponad mora blaga krila širi,
A od mora svježi vjetrić polagano piri,
Pučina se kano staklo preda mnome stere,
Ajde amo, dobro momče, mladi gondoliere,
Vozi mene na to more; čudne j' more ćudi:
Sad je čedno, nego za čas može da poludi;

Na suhu bih junak bio, ali ovdje ne bi,
Sinje j' more tvoje polje, izručam se tebi!
Nasmija se momče mlado, vidje, da je šala,
I veselo veslat uze: leti barka mala,
Leti kraj brodova silnih, što kô galebovi
Posjedali uz obalu, te ih sanak lovi.
Na ladjama oganj gori, večera se sprema,
A po krmi vjerno pseto kô na polak driema;
Mani ga se i kad driema, dlaka mu se ježi,
Zar ne čuješ, kako gnjevno na barku nam reži?
Leti barka kano striela, krajem grdna mulja,
Na mulju se mimo zida dvoje dragih šulja:
Ukrstili ruke biele; šapću l' il se ljube?
Ja tek što ću do njih zirnut, već se s oka gube;
Moje momče jednim veslom barku zaokreće,
I kad skrenu prama jugu, barčica poleće
Na kraj mulja kano perce moru na pučinu;
Iza mene sve po malo ljudski glasi ginu:
Tek s daleka od obale čujem zvuk refrena
O Vrbniku divne pjesme: trajna nina nena.

Razdragano srce moje s nekog čuvstva sveta
Već ne pazi, što mu momče svedjer zanoveta.
Prodji me se, momče drago, ništa ne govori,
Ovdje samo nebo s morem umije da zbori,
Tu se samo vječna knjiga vječne sile čita,
More sámo odgovara, tko ga zgodno pita.
Ne pitam te, sinje more, kolievko života,
Otkle tebi sila tvoja, vječita divota;
Ne pitam te o vječnosti, niti znati marim,
Gdje je uzrok i dočetak svim na svietu stvarim,
Na to samo vječno nebo jasno odgovara:
Ima netko, koji sve to stvara i obara; —

Pa sad neka mudri ljudi o tom vode brige,
Kako ćemo razumjeti tajnu vječne knjige:
Kojim godjer putem krenu, doć će k jednoj meti,
Ako im se stranputice duša ne zaleti.
Ali moju dušu bônu druga misô ciepa:
Pred mojim se okom stere ona zemlja liepa,
Od Adrije što do Balta i Crnoga mora
Jedne krvi braću goji i jednoga zbora,
Rod slovjenski, sviet za sebe, s kog Europa preda,
Komu kivni Zapad mjesta pored sebe ne da,
I dotle ga dati ne će, dokle jednog dana
Ne zatutnji od Urala jeka do Balkana:
Riešit će se sudba svjetska, krvca će se liti,
Toj ćeš borbi i ti, more, niemi svjedok biti.
Oj, rastvori svoje grudi, ne, da vidim, tko će
One teške borbe jednoč ubrat zlatno voće,
Već mi gataj: hoće li se medju braćom znati
Kano hrabar, sviestan borac naći i Hrvati?
Hoćemo li dotle ljutu proboljeti ranu
Od Istoka i Zapada rodu nam zadanu?
Hoće l' do tog časa vriedit: „krvca nije voda“?
Dali će nam najprê domu sinuti sloboda?
Hoćemo l' se uviek ciepat u dva razna diela,
Ili će se donde složit udi jednog tiela, —
Pa kad kucne kobni časak, da nas nadje jake,
Da nas nadje jedne, složene, hrabrene junake?

Već je sunce davno sjelo za istarske gore,
A po nebu sitne zviezde vječnu dvorbu dvore;
I kad skrenu na povratak moja laka barka,
Kô da začuh glas pjesnika „Kraljevića Marka“,
Gdje se s duhom razgovara narodnog miljenca
Sa pjevačem onog divnog „Gorskoga vijenca“;

Čuj gdje šapće genij-stvorac „Carice Balkanske“
Sa pjesnikom „Čengić-Age“, pjesme velikanske!
Slušaj i ti, sinje more, pa sad nek tko kaže,
Da me slutnja moja vara, da mi srce laže!
Slušaj i ti, momče mlado! Šta, zar niemo šutiš?
Sve ti ovo još nejasno u svom srcu slutiš;
I tek onda, kad i tebi u grudima svane,
Kad u svakom srcu sveti oganj žarom plane,
Onda ćemo biti zreli, da se mejdan dieli,
Svani skoro, rujna zoro, dodji, dane bieli!

3. Kopači.

Žarko sunce božje na hridini sije,
Po otoku pustu hladna bura vije,
A ja na konjicu uz miloga druga
Dvoje jade trpim s putovanja duga:
Zalud, brate, goniš: konji teško gaze,
I na svaki korak, gdje će stati, paze.
Uz put na vrh brda čuj pastirče mlado
Gdje pjesmicu pjeva, pasuć krotko stado;
Tamo dolje niže strmi vinogradi,
Gdjeno brižni kopač s teškom mukom radi;
Pa kad brda prodješ, malo tek cjeline
Livada il polje kraj oka ti mine;
Zelen lovor-gajić i maslina siva
Sa ladonjom mrkom u hlad te poziva,
Čempres viti stoji tugujuć na strani,
O vjetru mu hvoje kô da zuje: „Stani!“
Ali zalud zove; — napried s drugom jašem,
I eto nas sretno na noćištu našem!

Kraj zatona tiha savio se gradić,
Dobom ti je starac, a izgledom mladić;
Grudi širi k moru, zaledje mu brdo,
Hrvatskih kopača to je gniezdo tvrdo:
Sve je čista, prava korjenika naša,
Osim ono nešto stranih kaputaša:
Od vremena tužnih nametnici tudji.
Mani ih se, brate! U kućicu udji
Pobratimu tvomu, što nas vidjet želi,
Pa da nam se duša s njime razveseli!
Zdravo, kućo biela! Prê neg udjoh u te,
U duhu te gledah nebrojene pute,
Divljah se poštenju, plemenitu radu,
Vjernosti starinskoj, hrvatskomu skladu.
Tu su danju, noću otvorena vrata,
Tu ni po imenu ne poznaju tata:
Malo blaga ima, al poštenja više,
Svaki ugô kuće miloduhom diše:
Na prozoru bosilj, mažuran i ruža,
Uz njih djevojčica stidnu glavu pruža,
I kako nas vidje, majci javit ode:
„Eto, mamo draga, hrvatske gospode!“
Zdravo, dobri ljudi, ruke dajte amo,
Od Hrvatske majke da vam poruk damo,
Da u ime njeno vinemo na grudi
Vas, kopači braćo, kojim udes hudi
Ne dopušta majku majkom dragom zvati:
Nek vam vjernost vašu dobri Bog naplati!
Posjedasmo redom kraj ognjišta mala,
Zametne se govor i nedužna šala;
Domaćica dobra gladovat nam ne da,
A domaćin kupu oko društva reda:
Pa kako nam srca plamte od veselja,

Za pjesmom nas živa obuzela želja;
Jedna neva drugu gledne ispod oka,
A ova će počet od glasa visoka;
Uz primorske vile grla nam se slože:
Daj, i srca tako da se nadju, Bože!
Daj, da ostanemo pradjedima slični,
Na poštenju jaki, pred svim svietom dični;
Da se osjećamo sinci majke slavne,
Da stignemo jednom naše želje davne:
Kad je jedan narod, nek je jedna mati,
Otadžbinu, Bože, našu nam povrati!

S Bogom, sunce žarko i pastirče mlado,
Ta kako bih uz vas vjekovati rado!
S Bogom, polja, brda i ti, gaju, s Bogom,
S Bogom, cvieće krasno: odoh žurnom nogom!
S Bogom, djevojčice, s Bogom, kućo stara —
Ali, jao, što mi bolno srce para?
Vam, kopači dragi, s Bogom reći ne ću,
Jer odlazeć od vas, k vama misli lieću:
Pol mi srca u vas nek u zalog stoji,
Do onoga časa, dok budemo svoji! —

4. Dobri pastir.

Jutros rano rujna zora osvitati stade,
Sve je spremno za odlazak — s Bogom, bieli grade!
Ajde, momče, — već je doba, — mahni čvrstom rukom,
Iz grada nas na barčici vozi divnom lukom.
A da vidiš luku ovu, kakva je golema:
Takvog grada, takve luke na daleko nema!
A naš momak, što nas vozi, bekrija je stara,
Barčica mu alat, zanat, nosi mu dinara;

Sve on znade, što gdje biva, zna novosti tri sta,
Pa ga zato i prozvaše Marko „novelista."
„Mislite li, da je grad naš kukavica sinja,
A znate li, vi gospodo, diku od Lošinja?
Ta kod nas se pjevač rodi, glas mu poput zvona,
Sva Španija sad ga slavi prvog baritona!"
— Znamo, Marko, al ti ne znaš našu velju tugu:
Slušali smo tog slavuja u domaćem lugu;
Tada bješe poletarac, a kad krila steče,
Onda i on, kô i drugi, nama s Bogom reče;
Sad ga tudja milost grli, tudje sunce grije —
Šta ćeš, brate, kad na domu nitko prorok nije!
A sad ajde, dragi Marko, ti se kući vrati,
Do bližnjega župnog dvora sami ćemo znati. —

Valoviti humci mali, čudo u Primorju,
U pitomom, ti bi rekô, sada smo Zagorju;
Sve zeleno kao vrtić, raj je predjel cieli,
Po humcima male kuće kô golubi bieli,
A med njima galeb-ptica crkvica se diže,
Od starine posivjela; — župni dvor je niže.
U tom dvoru čestit starac — mi smo čuli glase —
Kao dobri pastir vjerno stado svoje pase.
„Pomoz' Bog ti, poštenjače!" „„Bog pomogô, braćo,
U moj skromni dom se rado pošten Hrvat svraćô!
Putnici ste, a ja štujem opomenu s neba:
Bit će još u ovom domu za vas soli, hljeba.""
I domaćin vriedni za čas ostavi nas same,
O kolike tu milote oči naše mame!
Kud pogledaš, sve je skladno kod dobrog pastira:
Kućica mu slobodica, stanak božjeg mira,
Stiene joj se sniegom biele, po njih mnoga slika
Božje moći i milosti, ljudskih spomenika;

Knjige teške i ozbiljne, svete vjere tajne,
I svjetskoga naprezanja tekovine sjajne.
Al šta knjige! Eto njega, on je knjiga živa,
Tu mi čitaj, tu se ništa oku tvom ne skriva:
Vedro čelo, bistro oko, srce puno žara,
A besjeda skromna, mudra, što čudesa stvara;
Iz·duše mu plamen sieva od „ilirskog“ doba:
Vjeran Bogu, vjeran rodu do crnoga groba.
A što ljubi stado svoje, ne da se izreći,
Kad povede rieč o njemu, čini ti se veći
Od starinskih onih vodja izraelskog puka;
Svud mu oko, svud mu srce, svud mu seže ruka,
Zlo i dobro s pukom dieli, dieli trud sa znojem:
„Ja Gospodu Bogu svojem za novce ne pojem;“
Tako misli, tako radi i pomaže biedi,
A krotko ga vjernih stado uzastopce sliedi.

Blago tebi, moj narode! Ma što na te dodje,
Ti se ne boj, dok su tebi tako vjerne vodje:
Nek te ljubav iznevjeri tvojih mogućnika,
Nek se dignu ne te čete tudjih najamnika,
Jad i tuga nek te snadje s rodjenih sinova —
Za tebe će bedem biti uviek prsa ova:
Tu ti cvate vjera, nada, cvate ljubav čista
Po primjeru uzvišenom Spasitelja Hrista,
Što božanskim srcem grleć svemir ovaj cio,
Nad padom je otadžbine gorke suze lio.

5. Poštar Osip.

U seocu s tornja zazvonilo podne,
Igdje l', brate, hlada, igdje l' krčme zgodne?

Dvie tri ručkonoše, djevojčice mlade,
Upiljile pogled u duge nam brade,
Misle, da smo „dige.“* — „Bon giorno, šiori,“
„„Bog daj dobro jutro,““ — drug im s konja zbori,
A djevojke drage, čuvši rodne zvuke,
Od veselja plaču, šire spram nas ruke:
„Bog daj dobro zdravlje i njim i njihovim!“
Što se čudiš, brate, djevojkama ovim:
Naš je čovjek svagdje od istoga kova,
Mekan prama strancu kano glina ova;
Gradjanin i seljak, bogataš, siromah,
Kako vide stranca, perkelaju** omah,
Pa ti stranac misli: to su renegati.
Jest, dabogme, stranče! to ti valja znati:
Uslužnost je naša jadu našem kriva,
Al se pod tom korom zdrava jezgra skriva:
Poštujemo svoje običaje stare,
Dvie tri tudje rieči srca nam ne kvare.
Ta počekaj, stranče, bit ćemo i tvrdji,
Ne ćemo se klanjat svakoj tudjoj rdji. —

Al u cielom selu za liek krčme nema!
Moj se sudrug srdit na put dalji sprema,
Kad al netko viče uz naglasak oštar:
„Hod'te k meni, braćo!“ — Seoski je poštar,
Dobričina čovjek u kuću nas prima,
S nama rado dieli, što na stolu ima.
S blagoslovom božjim, gazdi na veselje,
Utažismo brzo sve tjelesne želje;

* diga od talijanske rieči „digo“ = kažem, po čemu naš narod Talijana zove: digom.
** perkelati od tal. rieči „per chè“ = zašto, znači: natucati talijanskim (a i drugim stranim) jezikom.

U toj prostoj kući sve nas bratski sreta,
Kao da smo znanci od desetak ljeta.
A naš Osip dobri, pun zdrava humora,
Sve ti priče znade i s kopna i s mora.
„Je li, moj Osipe, to je mlin taj, je li,
Za koji u šali bodulskoj se veli,
Da ga žena mužu uklepa u ruke,
Nek na večer dnevne zaboravi muke?"
A da vidiš samo mlin taj čudne vrsti:
Mlat o jakoj gredi, o njem žrvanj čvrsti,
Pod njim žrvanj donji, pa zavrti mahom,
Drnda gornji žrvanj, brašno sipa prahom.
I dok ja za šalu mučno vrtim mlinom,
Poštarova žena sa snahom i sinom
I dječicom dragom oko nas se sviju:
Odrasli se slatko momu poslu smiju.
Oj dječice draga, ta smijte se i vi,
Ja vas tako volim, da ste zdravi, živi!
Blago majci, ocu, koji vas imadu
I na dobro rodu uzgojit vas znadu:
Vi ste nada naša, smiešak vaš nam godi,
Nek vas božja ruka k boljoj sreći vodi!
Otvorite usta, da užijem raja:
Naglas, poznat meni iz mog rodnog kraja,
Vaša slatka usta nepokvaren zbore,
Slušô bih vas, djeco, od mraka do zore.
Ah što tako milo u srcu mi biva,
Što me tako blaži ova slika živa:
Moja zipka stala na slavonskoj Savi,
Moj suputnik dobri Zagorac je pravi,
Kršni morski otok ove ljude rodi,
Pa sad, učenjače, amo k nama hodi,
Dodji, slušaj, gledaj: znanost ti je sliepa,

Što nas zbog sitnica na tri roda ciepa,
Pa na živu vrelu uvjeri se biedan:
Rodjena smo braća, mi smo narod jedan.

Koja ljudska sila da raskine spone,
Što u bratsku cielost vežu milijone?
Moj Osipe, zdravo! Dok je našeg roda,
Držimo na umu: krvca nije voda!

6. Samostanac.

Minula je davno popodnevna žega,
Ajde, druže, ajde da se požurimo:
Otočić je malen, al opet ga svega
Za dan ne ćeš proći, ma da baš letimo.
Što to staje tvoja bedevija šanta?
Pusti konju uzde, da vidiš divote:
Popuhnuo tihi vjetar od Levanta,
S mora nosi vlagu, kopnu sušu ote,
Grudi zraka daje, glavi bistri mozak,
Eto konj te nosi, Kraljević si Marko,
Pustom cestom letiš kano stepom Kozak.
Sijaj, sijaj, sunce, sijalo nam žarko,
Doprati nas, drago, kroz lug i kroz klanac,
Ti ćeš danju zlatom, mjesec srebrom noći,
Ta eno nas čeka dobri samostanac,
Komu poručismo u pohode doći.
Nije našeg roda, tvrd je Talijanac,
Al je pošten starac, pa živući s nama
Naučio eto hrvatski govorit.
Kod onoga drevnog božijega hrama
S drugom braćom bi mu službu božju dvorit;

Braća — petorica — pomirala redom,
A on samac u tim zidinama osta,
Samac s brigom teškom, a sa kosom siedom,
Kraj molitve vruće i hladnoga posta.

Kad mi u dvorište, sa konja nas skida
I staračke ruke na pozdrav nam širi:
„Oj Slavjani moji, očinjeg mi vida,
Vidjet vas mi godi! Evo ovi miri,
Evo srce moje na službu vam stoji!"
„„Zdravo, oče, rekoh. Ali nam oprosti,
Mi Slaveni jesmo, i iz usta tvojih
Izušteno ime toliko radosti
I toliko slasti u srcu nam budi,
Da ti ne možemo reći na sva usta.
Ali, oče časni, — krivo nas ne sudi —
Nije nam do kavge, pobijanja pusta:
Ti si rekô mnogo, al si rekô malo!
Mi Slaveni jesmo po krvi i rodu,
Sam Bog dobri znade, do tog nam je stalo,
I mi nikad, oče, ne puštamo zgodu,
Da se ne priznamo sinci majke Slave.
To je ime sveto, ono za nas znači
Čuvstvo veličine i ljubavi prave;
To je ime za nas zalog nade jači
Od ikojeg drugog na ovome svietu.
Ali uz to ime, svima nama drago,
Hrvatsko nam ime nek ne trpi štetu:
Njega mi ne damo ni za kakvo blago!
Ako želiš, oče, čuvstvo naše znati,
Kazat će ti ovud dobri ljudi ovi:
Slavjani smo samo, jere smo Hrvati,
Imenom nas ovim unapredak zovi.""

Zbunjen starac sluša, rad bi nešta reći.
Nemoj, oče, rekoh, nemoj se žalostit,
Rado bismo tvoju pravu ljubav steći,
I navadu tvoju mi ćemo oprostit:
Navikô si tako, to su drugi krivi,
Što ne vole čuti, da smo mi Hrvati,
Al eto smo, oče, hvala Bogu živi,
Ako Bog da, to će i dušmani znati."

I istrča starac iz izbice male,
Pa ti za čas nosi, što nam tielu treba,
Te se okriepimo, pa udri u šale;
Uz čašicu vina i komadić hljeba,
Uz „radiči" divni i ribicu tečnu
Domaćin se s nama i grli i brati
I priseže nama bratsku ljubav vječnu:
„Da ste zdravo, braćo, čestiti Hrvati!"
„„Zdravo i ti, starče! Tebe majka tudja
Odgojila brižna, poslala te amo,
A evo ti Hrvat svoju ljubav nudja,
Tebi i svim strancem, tražeć od vas samo:
Štujte naše ime, štujte pravo naše,
Ljubite nam zemlju, čast jeziku dajte,
Mi ćemo vam rado dati što je vaše,
Jer istinu ovu za sve vieke znajte:
Na svojoj smo grudi od vas uviek jači,
Al slabijeg Hrvat nikada ne kvači.""

A na dvoru suton večernji se hvata,
Lagano se spušta sneno krilo noći.
„S Bogom, dobri starče!" Uzjahasmo hata,
Rado bismo jošte na noćište doći.

7. Ukleto jezero.

Šuton pada na zemljicu, na počinak slatki zove,
Ali zalud i nas vabi: ne prevari vjedje ove.
Napried, druže! Još se dobro razabira dol i gora,
Još nazireš, kud ćeš proći tvrdim putem pokraj mora,
A more je veličajno poravnalo sve talase,
Kô gorostas savladani šuti, driema, ne giba se.
S Bogom, more! Napried samo, već se more gubi s oka,
Od obale tu zakreće cesta strma i visoka;
Suton prodje, sumrak pade, zemlju krije teška tama,
A na nebu jošte nema srebrolikog onog plama,
Već što sitne zviezde trepte, za sestricom Lunom tuže;
Čudni čami grudi stežu, kud ćeš sada, dobri druže?
Konji naši, do sad mirni, sada plaho ćule uši,
Sve zaziru, trzaju se, sve kô da ih nešto guši;
Šire nozdre, propinju se, ni maknut se ne će eto!
„Dolje s konjâ!“ viče momče, „jezero je to ukleto.“
I sjahasmo navrh ceste, vodeć konje na ularu.
„Napried, napried!“ goni momak, „sad su dusi u svom jaru,
Stignu li nas, propali smo, potecimo žurno samo:
Moć njihova već prestaje iza one hridi tamo!“
„„Ta ne luduj, momče mlado, prekrsti se krstom svetim,
Nemaj straha od duhova, oni strepe pred Propetim;
Ostavi nas za čas same, a ti konje od nas primi.““
Ali zahman sve junaštvo, potekosmo za njim i mi,
I s tjeskobnim srcem žurno projurismo uskom stazom,
A pod nama u dubini jezero je puklo jazom:
Grozno zieva i svjetluca, stradati nam, Bože ne daj; —
Sad smo, momče, iza hridi, o jezeru pripoviedaj.
„U vremena nekoč davna dva rodjena bila brata,
Podno gore na proplanku kuća im se kuće hvata.

Živu braća kao braća, svaki za se gospodari,
Blaga su im pune kuće, puni žita svi hambari;
Iz čestita doma svaki vjernu ženu našô sebi,
I bili bi sretni doviek, da nevolje jedne ne bi:
Do mladjega brata kuće zloban susjed kuću gradi,
Svaki čas mu dodijava, traži da se s njime svadi:
Sad mu stoci k vodi prieči, sad mu poljskom poslu smeta,
U lugu mu, na livadi svedj počinja tri sta šteta;
Na otvoren boj je spreman, na nj s družinom sad navali,
I jedne mu noći kuću, staje, hambar pozapali.
Osta bratac puste kape, osvrće se na garište,
Al stariji mladjeg brata na bratinske grudi stište:
U kuću ga prima svoju, s njime dieli hljeba koru,
Dok se bratac oporavi, temelj baci novom dvoru.
Ali jao! Zlobni susjed još se ne će da primiri,
I za drugog brata blagom još lakome ruke širi,
Prodrznu se, pa i njemu već zapali krov nad glavom,
Ali čekaj, stranče biesni, s ljutim si se sastô lavom!
Požar gasi, kuću brani, pokriva je čvrstim krovom,
I dok traje ljuta sila, svedj je bije snagom novom.
A mladji mu bratac vjerno u nevolji uz bok stoji:
„Ja se s tobom rastat ne ću, ostanimo doviek svoji!“
Al kad zlobni susjed skrušen udarati na njih presta,
Iz općenog doma, jao, sve po malo sloge nesta.
Najprije se svadjat staše one dobre njihne žene.
Veli žena mladjeg brata: „Oj ludove, slušaj mene:
Ti se s bratom kiniš, radiš i prilažeš kući s njime,
Ali zahman, kad sve samo na njegovo teče ime!
U kući mu žena prva, mene jedva tko i gleda,
A i tebe svuda gaze, brat ti pravog diela ne da.“
Te prišapćuj danas malo, rogobori sutra više,
Bockaj, jari i raspaljuj: zlo se biednoj kući piše.
Nesta mira izmed žena, nesta sloge izmed braće,

Smutio se mladji bratac; počiniti, Bože šta će?
Iz kuće se lugom šulja, da ne vidi, da ne čuje,
U srcu mu očaj, mržnja, u duši mu zloba ruje;
Nešta misli, ružno snuje, u srcu ga čudno zebe,
A zloduh mu neki šapće: „Il ti njega, il on tebe!“
Jedno veče, kasno u mrak, iz daleka brata spazi,
Gdje se kući brižan spušta po vrletnoj gorskoj stazi;
Zloduh šapće: „Udri sada, pa će biti konac svemu!“
Prišulja se, pričeka ga, nož u grudi zabi njemu!
Al izdišuć spozna bratac rodjenoga brata svoga,
Pa ga prokle, a kletva se do pravednog čula Boga:
Drhtnu zemlja, zaljulja se, a proplanak jazom puče,
Strovali se gora na njih, u dubinu sve povuče:
Kuća s blagom i družinom u dubinu crnu pada,
A na istom onom mjestu jezero se vidi sada,
Po jezeru svake noći crni dusi braće lete,
Hvataju se, gone, kunu, prolazniku stravom priete.“ —
Krvav mjesec nebom sinu, dosta nam je tužne priče,
Ali, drago moje momče, šta se nas ta poviest tiče?
Danas braća zavadjena dosjete se brzo jadu,
Kako su se posvadili, pomirit se lako znadu:
Dobro znadu, da do bratske ako ikad dodje krvi,
Tudjin vreba u prikrajku, da nesložnu braću smrvi,
I na ovom istom mjestu, gdje bi jedan drugog klali,
Tudje bi ih more stiglo, pokopali tudji vali. —

8. Napast.

Svečana tišina velikoga tjedna . . .
Priroda je nujna, pokornica čedna
Željno čeka danak, da se od sna prene,
Da zasinu opet sve divote njene.

To je doba, druže, kad i čovjek ćuti,
Da se u njem kreću neke tajne sluti:
Duša potištena od zimskoga leda
Mrtvila se pustog oslobodit gleda;
Nestrpljivo žudi za poljanom sjajnom,
Zamišljena stoji pred životnom tajnom,
Lebdi, podrhtava, čudnom željom gori,
Čas ju nada diže, čas ju sumnja mori.
U to doba, druže, ja ti crkvu volim
Kô rodjenu majku, što duševnim bolim,
Našoj sumnji, jadu, oholosti, strasti
Brižno pruža melem i ne da nam pasti.
A gle, već je crkva puna pobožnikâ!
Polutama pala, svaki kip i slika
Koprenom se krije . . . Na okance malo
Sa zapada sunce jasnim trakom palo,
Titra oko glave svećeniku starom,
Siedu glavu kruži kô svetačkim žarom.
Propovjednik strogi namrštio čelo,
Sad rukama tresne, sad grli propelo,
Čas nečujno zbori, časak gromko ori,
Kô osvetnik božji grješno stado kori:
„Con qual divozione, con quale rispetto
Ci vengono a la chiesa* . . . Kad li eto
Sučelice meni pokraj žrtvenika
Djevojka je stala divotnoga lika:
Stas joj je vilinski, angjeosko lice,
A oči je čedno oborila nice.
Ja zadivljen motrim! U to djeva trene
I uzvine vjedje, pa spazivši mene

* S kakvom skrušenosti, s kakvim počitanjem dolaze nam u crkvu . . .

Plah mi pogled baci čudeći se sama,
Što ju tako motrim posred božjeg hrama.
A po cielom tielu podidju me srsi,
Srce mi se stegne, pamet mi se smrsi:
Nije ovdje mjesto divit se ljepoti,
Nek mi ludo srce bistra pamet kroti;
Na zrak čisti bježim, ali kud ću, jao!
Što sam na tratini pred crkvicom stao?
Tud će ona proći; — priznat se ne stidim:
Još jedanput moram da ju divnu vidim.
Iz crkvice grnu . . . S družicama dvjema
I ona se skromna domu svome sprema:
Glavu joj pokriva koprenica tanka,
Savila ju vješto kao Talijanka —
Al je našeg roda, hrvatski se šali.
Iz oka joj crnog žarka munja pali,
Usta su koralji, biser zubi sniežni,
Svi razmjeri tiela otmjeni i nježni:
Kad ju takvu gledaš, sve te srce zebe.
Ne gledam te, djevo, da ja ljubim tebe —
Odavno sam našô družicu života, —
Već te gledam, jer me začara ljepota.
Ne gradim se svetac, ne prezirem slasti,
I u mome srcu znadu bjesnit strasti,
Ženskoj se ljepoti i nježnosti divim
I dragomu Bogu mnogo toga skrivim . . .
Ali Bog je dobar, zli su samo ljudi,
I najgori svaki najoštrije sudi.
Bježi, dušo, bježi: eto, na te paze,
Ne daj da ti mladoj čast, poštenje zgaze.
A ona ti stidna s družicama kroči.
Još nam se jedanput sukobiše oči,
Još jedanput sinu ona divna slika,

Kô zapadnog sunca nesta je s vidika:
S Bogom, djevojčice, Bog daj, sretna bila,
Kad si tako krasna, pametna i mila!
A ja nujan ostah, sve me srce boli,
Zašto pastir često tudju ovcu voli?
Zašto sinci naši otadžbinu slatku
Žrtvuju za kakvu nasladicu kratku:
Ta ona je naša zakonita žena,
Neka nam je draga svaka gruda njena;
I ma da su krasni svega svieta kraji,
Otadžbinu dragu nigdje ne zataji! —

9. Veliki petak u Cresu.

Proljetno se sunce sa obzorja prašta,
Smirit će se vreva, prestat graja tašta:
Nebo, narav, ljudi u svem biću šute,
Velikoga petka svetu tajnu slute;
Sad će trudne ruke, trudne duše klonut,
A gradić će stari u sumrak utonut:
Tama krije zemlju, nigdje glasa živa!
Ali kakvo čudo, što to svietlo biva?
Planuli odjednom plama milijoni:
Svi prozori gradski, shodovi, balkoni
Načičkani trepte od tisuć svjećica,
Od puževih što su sazdane kućica.
Iz daleka čuješ, tiho i svečano
Tužna glazba svira, pa se polagano
Prikučuje bliže. Eto ophod kreće;
Tužno k zemlji crnoj klonule su svieće:
U grob nose božjeg jedinoga sina,
Pokapaju Boga, nebu što s visina

Na sviet biedni dodje, ne hajući za se,
Mučeničkom smrću da sve ljude spase.
Rekoše nam klečat, dok ne prodju mimo!
I klekosmo rado; mi se ne stidimo
Ispoviedat vjeru vanjskim vidnim znakom,
Za nju živjet, mrieti, radit zgodom svakom.
I klečasmo rado. A tko klečô ne bi?
Tko se, o ljubavi, da ne klanja tebi?
Tvoje krvi kaplja raj na zemlju vrati,
Tvoga srca iskra sve narode zbrati;
Tvoja mudrost otkri božanske nam tajne,
Tvoja milost blaži duhove očajne!
Gle, klečimo, Bože! Tužan dan je danas,
Žalosni smo i mi, oj smiluj se na nas!
Kano što uzeše život sinu Tvomu,
Htjeli su umorit ljubav našu k domu;
Mučili je, trli, gazili je nogom,
I vidjevši, da je biedna legla logom,
Mislili su jadni: umrla je eto!
Pa dodjoše redom, da joj tielo sveto
Farizejski shrane zemljici u krilo,
Kao da je nikad žive nije bilo!
A mi, Bože? Mi smo ljubav pokopali
U srdašce svoje; ta dobro smo znali:
Sin je Tvoj jedini grobu satro vrata,
Uskrsnut će stara ljubav u Hrvata,
Iz srca se dići, zasjat slavom starom,
Njoj će plamen gorjet kućnim pred oltarom:
Aleluja, Aleluja! I propeta
Uskrsnula nam je ljubav k domu sveta!
Ugasnuše luči, gradom tama pade,
Al na nebu vječni oganj plamtit stade:
Zvjezdice kô straža nebeskomu dvoru

Umivaju lice u divnome moru.
Gle ovako, druže, kad u našoj grudi
Ovo srce vjerno žićem se utrudi,
Kad prestane tući za sve, što je milo, —
Tielo ćemo vratit zemljici u krilo,
A nas će poklopit zaborav i tama;
Ali ljubav sveta, iskra vječnog plama
Iz srca će skočit nebu u visine,
Sa izvora svoga da još čišća sine.
Ponad zviezda ti se, ljubavi, uznesi,
Odonud se čista, veličajna kriesi,
Pa kad djeca naša na nebo poglede,
Neka misleć na nas naše stope sliede:
Nesebično, stalno, bezuvjetno, rado,
Neka otadžbini pruže žiće mlado,
Nek je ljube žarom, što se sja iz raja,
Što sa zemljom nebo, s nebom zemlju spaja.

10. Zavjet.

Na Trsatu više Rieke grada
Crkvica je čudotvorne Gospe:
U njoj traži, tko s nevolje strada,
Njena milost da se nad njim prospe.
Svaki dan se uza stube penju
Zavjetnici, noseć Gospi dare,
Gole noge vlače po kamenju,
Koljena im dok ne prokrvare.
Sveta Gospa svakom milost pruža,
S vjernim srcem tko ju za nju moli
Sina majci, ženi vraća muža,
Nejakomu čedu blaži boli.

Strada l' brod gdje s bure i oluje,
K njoj mornari smjerno dižu glase,
Sveta Gospa molitve im čuje,
Brod i ljude milostivo spase.
Svetoj Gospi da je čast i dika
I zahvalnost za spasenje broda:
Puna crkva zavjetnih je slika,
A na svakoj orisana zgoda,
Kako vali nesmiljenog mora
Jadnu ladju potopiti rade,
Ali u to dobra Gospa zgora
Nevoljnima stradati ne dade.
Na Trsatu — crkvi toj na domak
Gradina je slavnih Frankopana,
Tvrda zgrada, kao kršan momak,
Uspomena sretnih nekoč dana.
Sa gradine divan vidik puca
Našeg svieta na sve četir strane;
Tu hrvatsko življe srce kuca,
Trudna noga tu radije stane:
U tom kraju Hrvat Franke pobi,
Kleto ropstvo od sebe odvrati;
Tu Mongole poraz strašni skobi,
Svoga kralja spasoše Hrvati.
Tu na kopnu i na moru svuda
Stražila je otadžbinu straža,
Slobodna je ove zemlje gruda,
Dušmanin je taknuti se zgraža.
U tom gradu pred toliko ljeta
Sjedili su moćni gospodari,
Branili su roda prava sveta, —
I kô vješti, smjeli krmilari
Kroz sve bure i crne oluje

Provezli su otadžbinsku ladju,
Čuvali ju svake tudje struje,
Da ju sinci neskršenu nadju.
Amo dodji, tko si željan nade
I utjehe za nevolju svaku;
Ako Bog i dobra sreća dade,
Ne će brod naš ploviti po mraku:
Divno svjetlo hrvatske poviesti
Vodit će nas u slobode luku,
Jedra snaga narodne nam sviesti
Okriepit će motiku i kuku.
Što su naši osjećali stari,
Sa ponosom i mi osjećamo:
Slobodni smo, svoji gospodari,
Tudjoj sili na sebe ne damo.
Amo, braćo u gradinu ovu,
Duhu starih da se poklonimo,
I za ovu pouzdanu bovu
Brod narodni da mi pričvrstimo;
Pa hvaleći dičnim pradjedima,
Što spasoše brod nam iz valova,
Nek im duša skroman darak prima,
Tvrdi zavjet junačkih sinova:
U dvorani slavnih Frankopana
Ploču ćemo od zavjeta pribit,
Na njoj rieči viteškoga bana:
„Regnum regno leges non praescribit!“ *

* Kraljevina kraljevini ne prepisuje zakonâ.

Gdje je što?

Izd. god.
43. (101.) **Sundečić**: Izabrane pjesme. Uvodom popratio *H. Badalić* for. 1.60
44. (102.) **Novak**: Podgorske pripoviesti. (Z. k. CXX.—CXXI.) » —.40
45. (103.) **Harambašić**: Pjesničke pripoviesti. (Zab. knjižnica CXXXII.—CXXIII.) . . . . » —.50
1890. 46. (107.) **Preradović**: Izabrane pjesme. Uvod napisao *M. Šrepel* » 2.—
1892. 47. (121.) **Antologija hrvatska**. Umjetno pjesničtvo starijega i novijega doba. Sastavio *Hugo Badalić* . . . . . . » 2.—
1894. 48. (135.) **Hoić**: Slike iz obćega zemljopisa. Knj. IV. (Pouč. k. XIX.) » 3.—
49. (136.) **Valla**: Poviest srednjega vieka. Dio III. Svezak prvi. (Svjetske poviesti knj. VII.) . . . . » 2.—
50. (137.) **Novak**: Podgorka. (Zab. knj. CLXII.—CLXIV.) . . » —.60
51 (138.) **Turgenjev**: Izabrane pripoviesti. Svezak drugi. (Slavenske knjižnice knj. II.) . . . . » 1.—
52. (139.) **Bogović**: Pjesnička djela. Knjiga druga . . . . . . » 1.—
53. (140.) **Tomić**: Za kralja — za dom. Pripoviest. Dio prvi. (Zab. knj. CLXV.—CLXVIII.) . . . . » —.80
54. (141.) **Šrepel**: Ruski pripovjedači. (Slike iz svjetske književnosti. Svezak II.) . . . . » 1.—
55. (142.) **Tresić Pavičić**: Ljutovid Posavski. Tragedija. (Zab. knjižnica CLXIX.—CLXXI.) . . . . » — 60
56. (143.) **Šandor Gjalski**: Male pripoviesti. Svezak prvi (Zab. knj. CLXXII.—CLXXIV.) . . . . » —.75
1895. 57. (144.) **Kučera**: Naše nebo. (Pouč. knj. XX.) . . . . » 2.—
58. (145.) **Lopašić**: Oko Kupe i Korane . . . . » 1.80
59. (146.) **Osman-Aziz**: Bez nade. (Z. k. CLXXVI—CLXXVIII.) » —.60
60. (147.) **Potapenko**: Pripoviesti. (Slaven. knjižn. knj. III.) . » 1.—
61 (148.) **Bogović**: Pjesnička djela. Knjiga treća . . . . . . » 1.—
62. (149.) **Jagić**: Ruska književnost u osamnaestom stoljeću. (Slike iz svjetske književnosti. Svezak III.) . . . . » 1.80
63. (150.) **Harambašić**: Izabr. pjesme. (Z. k. CLXXIX.--CLXXXI.) » —.75
64. (151.) **Tomić** Za kralja - za dom. Pripoviest. Dio drugi. (Zab knj CLXXXII —CLXXXV.) . . . . . . » —.80
65. (152.) **Vojnović**: Ekvinocij. Drama (Zab. knj. CLXXXVI—CLXXXVII.) . . . . » —.40

Izdanja god. 1896.

66. (153.) **Gjurašin**: Iz bilinskoga svieta. Knjiga četvrta. (Poučna knj XXI.) . . . . for. 1.50
67. (154.) **Valla**; Poviest srednjega vieka. Dio III. Svezak drugi. (Svjetske poviesti knj VII.) . . . . » 3.—
68. (155.) **Adamović**: Francuzka drama. (Slike iz svjetske književnosti Svezak IV.) . . . . » 1.50
69. (156.) **Dežman** Izabrani spisi. Uvodom popratio *Franjo Marković* . . . . » 1 —
70. (157.) **Niz novijih ruskih pripoviesti**. Preveo i uvodom popratio *M. Lovrenčević*. (Slaven. knjižn. knj. IV.) » 1.—
71. (158.) **Novak**: Nikola Baretić. Pripoviest. (Zabavna knj. (CLXXXVIII—CLXXXIX.) . . . . » —.50
72. (159.) **Badalić**: Izabrane pjesme. (Zab knj. CXC—CXCII.) » —.75
73. (160.) **Osman-Aziz** Na pragu novoga doba. Pripoviesti. (Zab. knj. CXCIII—CXCV.) . . . . » —.75
74. (161.) **Leskovar**: Propali dvori. Pripovijest (Zab. knj. CXCVI CXCVII.) . . . . » —.50
75. (162.) **Tomić Herm.**: Ljubav i sjaj. Igrokaz. (Zab. knj. CXCVIII—CXCIX.) . . . . » —.50

———x———

Od „Matice Hrvatske“ su kao »družtvene nakladnine« izdane sliedeće knjige i prodavaju se uz sliedeće većinom snižene ciene:

I. Prievodi grčkih i rimskih klasika. Izdaje „Matica Hrvatska“.

1. **Homer:** Odysseja. Preveo, uvod napisao i tumač dodao *T. Maretić.* — Zagreb 1882. 8° Ciena za članove »Matice« . . . . for. —.80
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.—
2. **Sallustij:** Knjiga o Katilininoj uroti i o Jugurthinom ratu. Preveo i uvodom popratio *Ad. Veber.* Zagreb 1882. 8° Ciena za članove »Matice« . . . . . „ —.30
   Knjižarska ciena . . . . „ —.40
3. **Homer:** Ilijada. Preveo i tumač dodao *T. Maretić.* Zagreb 1883. 8°
   Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.80
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.—
4. **Ciceron M. T.:** Izabrani govori. Preveo i uvodom popratio *Ad. Veber.* Zagreb 1886. 8° Ciena za članove »Matice« . . . . —.80
   Knjižarska ciena . . . . 1.—
5. i 6. **Herodot:** Povijest. Preveo, uvod napisao i tumač dodao *Aug. Musić.* Zagreb 1887.—1888. 8° *Dva diela.* Ciena za članove (svaki dio po 80 novč.) . „ 1.60
   Knjižarska ciena (svaki dio po 1 for.) . . . . . . „ 2.—
7. **Tacit Kornelije:** Manja djela: Razgovor o govornicima. Agrikola. Germanija. Preveo, uvod napisao i bilješke dodao *Milivoj Šrepel.* Zagreb 1889. 8°
   Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.40
   Knjižarska ciena . . . . „ —.50
8. **Demosten:** Izabrani govori. Preveo, uvod i bilješke napisao *Stjepan Senc.* Zagreb 1890. 8° Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.80
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.—
9. i 10. **Plutarh:** Životopisi glasovitih Grka i Rimljana. Preveo, uvod i bilješke napisao *Stjepan Senc.* Zagreb 1891.—1892. 8° *Dva diela.*
   Ciena za članove (svaki dio po 80 novč.) . . . . . . „ 1.60
   Knjižarska ciena (svaki dio po 1 for.) . . . . . . „ 2.—
11. **Platon:** Phaidros. Preveo, uvod i bilješke napisao *Fr. Petračić.* Zagreb 1894. 8°
   Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.40
   Knjižarska ciena . . . . „ —.50
12. **Sofoklo:** Tragedije. Preveo, uvod i tumač napisao *Kol. Rac.* Zagreb 1895. 8°
   Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.80
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.—
13. **Virgil:** Djela. I. Eneida. Preveo *T. Maretić.* Zagreb 1896. 8°.
   Ciena za članove »Matice« . . . . „ 1.—
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.50

II. Knjižnica za klasičnu starinu. Izdaje »Matica Hrvatska«.

1. **Musić:** Povjest grčke književnosti. Dio prvi. Povjest grčke poezije u klasično vrijeme. Zagreb 1893. 8° Ciena za članove »Matice« . . . . » —.80
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.—
2. **Šrepel:** Rimska satira. Zagreb 1894 8° Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.40
   Knjižarska ciena . . . . „ —.50

Ciena za članove »Matice« i učenike srednjih učiona **za svih trinaest svezaka** »*Prievoda klasika*« **i za dvie knjige:** »*Knjižnice za klasičnu starinu*« **zajedno** (mjesto veće *snižene ciene* od 10 for. 50 novč.) **samo 8 for. 50 novč.**

III. Hrvatske narodne pjesme. Skupila i izdala »Matica Hrvatska«. *Dio prvi: Junačke pjesme.* Knjiga prva. Uredili dr. *Ivan Broz* i dr. *Stjepan Bosanac.* Zagreb 1896. 8°.
   Ciena za članove »Matice« . . . . for. 1.50
   Knjižarska ciena . . . . „ 2.50

IV. Prievodi novijih pjesnika. Izdaje »Matica Hrvatska«.

1. **Mickiewicz:** Gospodin Tadija ili posljednji porob u Litvi. Preveo, uvod i bilješke napisao *T. Maretić.* Zagreb 1893. 8° Ciena za članove »Matice« . . . . . „ —.80
   Knjižarska ciena . . . . » 1.—

V. Hrvatske skladbe. Izdala »Matica Hrvatska«.

1. **Zajc.** Sbirka pjesama (XXIV) za jedan glas uz pratnju glasovira. Zagreb 1883. 4°. Ciena za članove »Matice« . . . . „ 1.—
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.50
2. **Klaić:** Hrvatska pjesmarica. Zagreb 1893. 8°. Ciena za članove »Matice« . . . „ —.60
   Knjižarska ciena . . . . „ —.75

VI. Knjižnica za hrvatske trgovce. Izdaje »Matica Hrvatska«.

1. **Lorković:** Počela političke ekonomije ili obćega gospodarstva. Zagreb 1888. 8°
   Ciena za članove »Matice« . . . . „ —.80
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.—

VII. Macaulay: Odabrani essay-i. Preveo, uvodom i bilježkama popratio *Vinko Krišković.* Zagreb 1896. 8°. Ciena za članove »Matice« . . . „ 1.—
   Knjižarska ciena . . . . „ 1.50

VIII. Rječnik hrvatsko-slovenski. Za slovenske svoje članove izdaje »Matica Hrvatska«. Drugo pregledano izdanje. Zagreb 1895. 8°.
   Knjižarska ciena . . . . „ —.50

Ostale o „Matice Hrvatske“ izdane knjige već su razprodane, te se ne mogu dobiti.

Knjižarsko razpačavanje „Matičinih“ knjiga povjereno je uz gornje većinom snižene ciene **izključivo knjižari Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu.**